

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Assertionvm Theologicarvm Sfortiae Pallavicini Sacrae Theologiae Professoris in Collegio Romano Societatis Iesv. Libri Qvinque

Pallavicino, Sforza

Romæ, 1649

De Charitate

urn:nbn:de:hbz:466:1-38925

289
DE CHARITATE

CAPVT XV.

*De Charitate prout est in Deo, vel
erga ipsum, vel erga creaturas
& an in Deo sint alie virtutes
præter Charitatem.*

212 **I**N Deo sunt aliquæ
virtutes morales idē-
tificatæ tam en formaliter cum
charitate; nam honestates ob-
iectiuæ cuiuscūque virtutis in
nostris principijs vltimò con-
stituūtur per complacentias di-
uinas circa talia obiecta; quæ
diuinæ complacentiæ differūt
specie quò ad nos penès diuer-
sas bonitates phisicas, quas il-
læ intendunt, vel penès diuer-
sas malitias phisicas, quas eē-
dem

dem auersantur. Nos verò intendimus per virtutes morales non tàm ipsas complacentias Dei directè, quàm illas perfectiones creatas, per quas redamur obiectum huius, vel illius complacentiæ diuinæ; ac proinde secundum diuersitatem specificam eiusmodi perfectionis creatæ, & complacentiæ diuinæ in hanc, vel illam talem perfectionem tendentis, ipsæ nostræ virtutes morales differunt specie.

213 Ratio verò propter quam in Deo identificatur formaliter virtutes morales cum charitate, & non in nobis, est, quia charitas in nobis differt ab alijs virtutibus eò quòd illa ideò quærat cōplacētīā diuinā, quia hæc est bona Deo, constituat-
que

De Charitate, Cap. XV. 291

que proinde Deum finem *cui*,
alia verò virtutes ideò quærant
complacentiam Dei, quia bo-
num nobis est placere Deo; imò
verò per alias virtutes, vt dixi-
mus, non quærimus directè ip-
sam complacentiam diuinam,
sed illam nostram perfectionem
creatam, quæ mereatur, & ex-
citet eiusmodi cōplacentiã. At
dum aliquid Deus ideò amat,
quia est bonū id placere sibi,
hoc ipsum in Deo est motiuū
charitatis, nimirū constituens
ipsum Deum tanquam finem
cui, & habens pro obiecto for-
mali bonitatem entis diuini.

214 Hoc tamen, quod dixi
de aliquibus virtutibus morali-
bus respectu Dei, non valet de
omnibus; nam aliqua nō sunt
in Deo, quoniam dicunt imper-

fectionem physicam in subiecto cui insunt, cuiusmodi sunt omnes illæ, quæ pertinent ad regendos motus irascibilis, vel concupiscibilis, vel quæ cohibent appetitum boni excedentis. Amat quidem Deus eiusmodi virtutes in nobis: sed amare aliquam virtutem in alijs non semper est actus ipsius virtutis, ad quam scilicet exercendam requiritur præferre practicè honestatem talis virtutis delectationi oppositæ possibili in eo, qui talem virtutem exercet. Ità in Angelis nō est castitas, licet ament castitatē nostram, quia non præferūt practicè honestatem castitatis delectationibus carnalibus, vt potè sibi impossibilibus.

215 Ratio autem cur nos
per

De Charitate, Cap. XV. 293

per vnicum habitum charitatis
velimus Deo omnia bona quan-
tumuis diuersa, & tamen non
possimus varia bona velle no-
bis nisi per varios habitus, ea
est, quia isti varij habitus, sup-
posito etiam amore, quo affici-
mur erga nos ipsos, sunt vtiles
ad nos determinandos, vt pla-
ceat nobis potius hoc bonum,
quàm illud; quæ determinatio
habet pro motiuo diuersam
specie bonitatem eiusmodi bo-
norum, & superat diuersam dif-
ficultatem, ad quam expu-
gnandam inducitur diuersus
habitus. At charitas, qua Deū
amamus, supponit iam quid
Deo magis, vel minus placeat
independenter ab vlla nostra
determinatione: quò circa ad
volendum Deo potius hoc ob-

iectum, quam illud ex charitate, nō mouemur ab diuersitate specifica ipsorum obiectorū, sed ab vnico, & vniuersali motiuo, quod est *maior cōplacētia Dei*.

216 Et hoc est proprium amicitiae in Deum. Ceteris enim amicis, distinctis à nostro indiuiduo, & à Deo, ex amicitia amamus aliquid, non quia ipsis placet, sed quia est illis bonum, etiam si aliquando non placeat; ac proinde mouemur ab ipsa bonitate obiectorū. At Deo ex amicitia ideò amamus aliquid, quia ipsi placet, quòd illud amemus; quippe cui omnia æquè sunt bona; ac proinde amicitia erga ipsum tota est in hoc, vt velimus, quæ ipse velle nos vult.

217 Et hinc patet, licet vera

ra

ra sit doctrina ingeniosi recen-
tioris ; quòd scilicet ad aman-
dos nos ipsos nō sit necesse , vt
moueamur à bonitate nostra ,
sicut ad amādas alias personas
debemus moueri à bonitate il-
larū, tamē per hac doctrinā nō
haberi sufficiens discrimen, cur
per vnicum habitum amemus
omnia Deo ex amicitia, nobis
autem ipsis amemus diuersa,
bona per diuersos habitus; qua-
si hæc disparitas oriatur eò
quòd motiuum volendi nobis
diuersa bona , sine ipsa di-
uersa bona , at motiuum ea
volendi Deo sit vnica bonitas
amati : nam contra hanc do-
ctrinam est; siquidem diuersus
habitus, & diuersa facilitas re-
quiritur ad amandum amicis
creatis vnum genus bonorum ,

ac aliud; ergo etiam ubi amor
amicitiæ habet pro motiuo ne-
cessario bonitatem amici, po-
test requiri hæc diuersitas ha-
bituum in ordine ad diuersa
bona illi amata.

218 In Deo est verè chari-
tas erga creaturas, quamuis
omnia velit propter se ipsum
tanquam propter motiuum a-
dequatum. Quippe, vt cõside-
ranti patebit, non est alia ratio,
cur Deo placeat amari, & ho-
norari à nobis, nisi aliquis amor
amicitiæ saltem inchoatus er-
ga nos. Id enim amicitiæ habet,
quòd faciat communia amico-
rum bona; ergo ad affectum
amicitiæ spectat, quòd scientia,
& delectatio (ad quæ tandem
omnia bona intrinseca reducū-
tur) vnius amici euadat bonū
al.

alterius amici: & sic amicitia
Dei erga nos facit, vt scientia
perfectissima, & delectatio, ex
quibus componitur bonū no-
strum, euadant bonum Dei; er-
go licet Deus amet omnia pro-
pter gloriam suam, tamen cum
hæc ipsa gloria eatenus sit bo-
num Dei, quatenus est bonum
nostrū, qui à Deo per amicitia
diligimur, & quorū bona Deus
per hūc affectum reddit sibi cō-
munia, vtique amando illā glo-
riam vt bonam sibi, amat nos
amore aliquo amicitia:

219 Cæterū illa gloria Dei
creata non facit maius bonum
Dei, nec maiorem gloriam Dei,
quàm negatio illius: semper e-
nim Deus habet infinitam glo-
riam ex infinita cognitione, &
amore sui erga se ipsum, quæ

N s glo-

gloria continet tantam perfectionem, quantam cōtinet cōplexum ex illa gloria increata, & ex gloria creata simul. Quo circa, quòd Deus velit etiam gloriam suam creatam, & non solam increatam, est maius bonum nostrum, sed non Dei.

220 Est verò Deus finis cui primus, & summus in hac volitione; & hanc ipsam benevolentiam, & charitatem erga creaturas, per quam Deus dicitur à Dionysio passus extalim amoris, hoc est exiuisse e se ipso, habuit Deus ex motiuo suę bonitatis, duplici ratione. Primò, quia illud est motiuum, quod est præexistens, & voluntatem remouet à quiete. At nihil præexistens ante creationē rerum remouit diuinam volū-

ta.

tatem à quiete nisi eius bonitas. Secundò quia, cū dupliciter posset Deus esse infinite fælix, hoc est vel amando se ipsū solum, vel amando etiam creaturas, vtrumlibet quidem poterat eligere, sed vtrumlibet nō nisi ex amore suæ bonitatis, cui necessario volebat infinitam fælicitatem, quā vtrouis ex istis modis poterat equè habere. Et per hoc benè explicatur à S. Thoma libertas Dei, quia scilicet nullum obiectū cōtingens habet necessariam connexionē cū bonitate Dei, propter quam ipse exercet omnes suas volitiones. Ita, si quis ex. g. possit equè sanari à duplici pharmaco, vtrumlibet eligat, eligit ex amore sanitatis, licet etiam supposito hoc amore, potuisset

300 *Liber Tertius*
repudiare hoc pharmacum, &
eligere aliud:

C A P V T X V I .

De Charitate prout est in creaturis. In quo consistat essentia Charitatis supernaturalis stricte sumpta. Quomodo eius obiectum formale sit Deus ut principium beatitudinis. Qualis charitas requiratur ad omnem actum usquequaque honestum. Quenam obiecta debeamus amare ex charitate, vel ut finem qui, vel ut finem cui.

221 **Q** Vando S. Thomas
2.2.q.23.ar.4.& 9
& q.26.ar.12.do-
cet motiuū charitatis esse Deū
ut obiectum, & ut principium
beatitudinis

De Charitate, Cap. XVI. 301
beatitudinis, nō significat Deū
non posse amari ex charitate
etiam propter alias perfectio-
nes, quæ in eo relucet, sed si-
gnificat, bonitatem Dei esse ob-
iectum motuum charitatis su-
pernaturalis, quatenus illa mo-
uet nos ad amandum efficaci-
ter communionem vitæ cū illo
ente optimo, & perfectissimo.
Charitas enim, seu amicitia,
cōpleta est amor benevolentia
nō quicūq; sed fundatus in ali-
qua communicatione, vt habet
idem S. Doctor quæst. 23. art. 1.
Et ideò ait Aristoteles amicum
non desiderare alteri amico, vt
fiat Deus, quia cessaret amici-
tia, hoc est cessaret, in senten-
tia Aristoteles, possibilitas cō-
municandi in vitā. Hanc verò
cōmunicationē perfectam non
pos-

possimus efficaciter velle nisi
cōsiderādo Deū vt auctore nostrae
beatitudinis, hoc est vt pa-
ratū cōmunicare nobiscū in vita

222 Nisi enim cognoscere-
mus in Deo eiusmodi praedica-
tū duo sequeretur impedi mēta
amicitiæ perfectæ. Alterum est,
quòd nō daretur *mutuus amor*
non latens, vti definitur *amicitia*
ab Aristotele: quòd non intel-
ligitur de quocumque amore,
sed de amore beneuolētiæ fun-
dato in aliqua cōmunicatione
vitæ præsēti, vel futurā, vt supra
diximus ex S. Thom. nō in quā
daretur hic mutuus amor *non*
latēs, quia nesciremus, an Deus
vellet cōmunicare in vita no-
biscum. Alterum est, quòd nō
possemus hanc vitæ cōmunio-
nem cum Deo efficacitèr velle,
quo-

quo-

quoniam nesciremus, an esset
nobis possibile eam consequi.
Hoc ergo prædicatū Dei est mo-
tuum charitatis nō tanquam
tota formaliter bonitas, propter
quam Deum amamus, sed tan-
quam ea bonitas, cuius cog-
nitio necessaria est ad talē speciē
amoris, qui dicitur *perfecta chari-
tas*, seu *amicitia*, prout addit a-
liqua prædicata supra generalē
amorem benevolentie, & supra
illam amicitia, & charitatem
imperfectā, quam haberemus
cum Deo in pura natura, com-
municando cum illo imperfe-
ctē in vita per cognitionem æ-
nigmaticam naturalem ipsius.

223 Et sanè hoc idem præ-
dicatū debet cognosci, ut exer-
ceatur spes, & quilibet amor
Dei efficax concupiscentiæ; sed

ta-

tamen hic amor ex alio capite differt ab amore charitatis. Nā vt benè declarat S. Thom. 2. 2. quæst. 18. art. 6. & 8. spes, & cōcupiscentia non tendunt in Deum quatenus est bonus in se, sed quatenus est bonus nobis: charitas verò tēdit in Deū quatenus est bonus in se; ex hoc autem amoreducitur ad volēdam communionem vitę cum Deo, non tanquam cum obiecto alijs delectabili, sed tanquā cum obiecto in se bono.

224 Spes ergo vult videre Deum, & visum amare per amicitiam; sed hoc totum ordinat ad nos; ideò enim id vult, quia per hos actus benè fit nobis, & reddimur beati: charitas contrā totum ordinat ad Deum; nam quia benè vult Deo,

De Charitate, Cap. XVI. 305.

Deo, vult videre Deum, vt cō-
municet in vita cū illo, & vult
visum amplius amare, quàm
nunc amet in via, quia Deus est
dignus tali amore, & quia de
eo lætatur.

225 Hinc potest desumi
ratio cur spes debeat, præcedere
charitatem; nam primus actus,
ad quē natura determinamur,
est desiderium nostræ foelicitatis.
Posita ergo fide, quòd Deus
sit obiectum summè beatificū,
& possibile nobis si velimus ser-
uare legem (quæ fides est ne-
cessaria & ad spem, & ad cha-
ritatem, vt dixi) prius est vt de-
cernamus super constituendo
nobis hoc fine, vel eo repudiā-
do, quàm super electione ami-
corum: quos nimirum postea
tales eligimus, quales videmus
non

non repugnare vltimo fini qui
 à nobis intento . Si hunc finem
 constituimus, elicimus actum
 spei; si repudiamus, elicimus a-
 ctum contrarium, qui, vt potè
 offensa Dei, pugnat cum chari-
 tate.

226 Verum quidē est, quòd
 sicut tenemur ex obligatione
 charitatis in Deū abstinere ab
 omni peccato, adeòque etiam
 ab incredulitate, & desperatio-
 ne, ita possumus imperare omi-
 sionem istorum peccatorum
 ex motiuo charitatis. Nō tamē
 primos actus alium virtutum
 imperamus ex motiuo charita-
 tis perfectæ, & cōpletæ, vt potè
 prærequiritis, & supponentis
 iam actus fidei, & spei, sicut o-
 stendimus, sed ex motiuo chari-
 tatis incompletæ, quæ est bene-
 uolen-

De Charitate, Cap. XVI. 307

uolentia erga Deum, tanquam
summum bonum, præscinden-
do ab hoc quòd possit, vel nō
possit euadere amicus noster.
Et hoc motiuum videtur inclu-
di vel in imperio, vel in exerci-
tio cuiuslibet actus vsquequa-
que honesti, & nullo modo nō
extrinsecè quidè m vitiati, sem-
per enim agenti rationali appa-
ret, quòd peccatum aduersatur
legi charitatis, & consequenter
quòd actus honestus peccato
oppositus est secū dū m chari-
tem illam latiore m.

227 Posito autem quòd
hoc cognoscatur, iam contem-
nere hoc motiuum, & velle
operari tantummodo propter
bonum nostrum, præscindendo
à summo bono tanquam à fine
cui, videtur esse inhonestum,
sal-

saltē venialiter, vt potē cōtra
 perfectam dignitatem Dei tan-
 quā vltimi finis. Et in hoc sensu
 sunt intelligendi multi Patres,
 qui dicūt ad omnem actū bo-
 num requiri motiuum charita-
 tis, & S. Thomas qui 2.2. q.23.
 art.1. ad primū ait: *sine charitate
 potest quidem esse aliquis actus
 bonus ex suo genere, non tamen
 perfecte bonus; quia deest debi-
 ta ordinatio ad vltimum finem;
 & ad secundum vbi negat esse
 simpliciter veram iustitiam, aut
 castitatem si desit ordinatio debi-
 ta ad finē, quæ est per charitatē.*
 Quamuis enim illa omissio nō
 excludat ab illis actibus boni-
 tatem intrinsecam, ac proinde
 nec meritum de condigno, tri-
 buit tamen illis aliquam mali-
 tiam leuem per denominatio-
 nem

nem

De Charitate, Cap. XVI. 309

nem extrinsecam à carentia debita ordinationis in actu eos imperante.

228 Hinc est primò, cur charitas naturalis distinguatur ex obiecto formali à supernaturali; nam hæc sola respicit Deum & proximum, vt communicaturos nobiscum in vita supernaturali visionis beatificæ.

229 Secundò hinc est, cur charitas naturalis nō sit Theologica, quia scilicet, licet moueatur à perfectione Dei, tamen nō intendit frui Deo vt amico, quā fruitionē intēdere est actus perfectissimus charitatis ex S. Thoma 2. 2. q. uæst. 24. ar. 2. sed vult frui imaginibus creatis ipsius Dei; ac proinde remotè mouetur à bonitate Dei, sed proximè,

mè, & immediatè à bonitate
entis creati: sicut etiam Reli-
gio remotè mouetur à maiesta-
te entis diuini, sed proximè à
bonitate honorationis diuinæ,
quam vult; ideòque nō est vir-
tus Theologica.

230 Tertiò hinc est, cur ex
hac charitate nō possint amari
damnati tanquam *finis cui*, vt
potè incapaces huius commu-
nicationis in vita diuina, vt no-
tat S. Thomas 2.2.q.25.art.11.
Quartò, cur nullo modo pos-
sint amari ex charitate Bruta
paritè vt *finis cui*; nā licèt pos-
simus velle illis aliquod bonū,
hoc est delectationem, non ta-
men possumus velle cum ipsis
aliquam communicationem
vitę rationalis, quæ est obiectū
maicitæ.

Illud

De Charitate, Cap. XVI. 311

231 Illud est eligibilius hic,
& nunc ex motiuo charitatis,
quod Deo hic, & nunc magis
placet eligi à nobis; illud verò
sic magis placet Deo, si loqua-
mur secūdū regulas cōnatura-
les, & præscindendo à lege po-
sitiua, quod magis expedit, vt
Deo placeat, de qua re multa
diximus *in lib. de actibus huma-
nis*. Et hæc est ratio cur debea-
mus præferre profectum spiri-
tualem nostrum saluti totius
mundi, & non solum per pec-
catum veniale, sed ne per mo-
ralem quidem imperfectionem
saluare, si possemus, totum In-
fernum. Quia scilicet hoc ipso
quod aliquid est peccatū, vel
imperfectio, magis Deo placet,
à nobis eligi oppositum. Hinc
pariter est, cur debeamus præ-
opta-

optare salutem spiritualem nostri Patris, vel Fratris salutem vnius integræ Ciuitatis, ex qua resultaret maior gloria Cei extrinseca. Item hinc deducendæ sunt omnes regulæ super licita, vel illicita cooperatione materiali ad peccatum alterius; ita nempe, vt illa sit licita, quam expedit esse licitã, & qua prohibita, vix posset duci vita.

232 Ex charitate diligendus est proximus, qui ita diligitur propter Deum, vt ea dilectio sit propria amicitia erga proximum: amatur enim verè proximus, licèt ametur propter bonitatem Dei, cui placet, vt amemus proximum, & propter cuius coniunctionem amamus proximũ sicuti si quis optet, vt filius Pauli bene valeret, nõ ea gratia

De Charitate, Cap. XVI. 313

gratia, vt Paulus inde capiat aliquid commodi, sed quia filius est coniunctus cum Paulo, & quia rationabiliter placet Paulo vt bene sit filio suo, hic affectus esset amor amicitiae erga vtrumque, quia intenderet formaliter bonum vtriusque; eatenus enim sanitas filij consideratur, vt bona Paulo, quatenus est bona filio; sicuti ergo Pater per affectum identificatur cum filio, ita amicus Patris identificatur mediatè cū eodem filio, quæ identificatio est propria amicitiae.

233 Nomine *proximi* intelliguntur omnes, qui sunt capaces hic, & nunc bonorum supernaturalium: ideò, vt supra ostendimus, non intelliguntur damnati, quos tamen odisse

O non

non possumus odio inimicitiae;
quippe odium inimicitiae sal-
tem elicitum à creatura est a-
ctus intrinsecè malus, *odisse*
enim propriè, est *velle malum*
alterius, quia malum illius est.
Imo debemus damnatis velle
aliqua bona, non tamen ex af-
fectu proprio amicitiae, vt po-
te qui affectus est quædam
complacentia in bonitate per-
sonæ amatae.

234 Item erga bruta non
possumus quidem, vt supra di-
ctū est, exercere actū verè cha-
ritatis, tamē circa illa vt poteq.
sunt capacia boni aliquomodo
proprij, & pariter mali per de-
lectationem, & dolorem, & per
hoc differunt à rebus cognitio-
ne carentibus, possumus exer-
cere aliquem actum studiosum
bene-

De Charitate, Cap. XVI. 315
benevolentiā latè acceptæ, vel
vitiosum crudelitatis. Et ideò
laudatur S. Blasius, qui belluis
faucijs medebatur.

C A P V T X V I I.

*De augmento Charitatis. An fiat
per actus naturales hominis iu-
stis an saltem per omnes super-
naturales.*

235 **I**N hac quæstione ità
censemus: habitus
charitatis augetur per quosli-
bet actus non solum charita-
tis, sed aliarum virtutū super-
naturalium quātumuis remis-
sos; neque est opus, quod
hi exerceantur cum toto cona-
tu, vel quod sint intēsiore habi-
bitu, Hic autem habitus non

augetur per actus naturales hominis iusti.

236 Probatur vltima pars, quia si filius regis efficiat opus commune villico, non meretur per id præmium regale; ergo similiter filio Dei adoptiuo facienti actum merè humanum, non debetur præmium diuinū. Et confirmatur, nam ad illud opus naturale impertinenter se habet tota dignitas hominis iusti; ergo perinde est, ac si nulla esset. Eatenus enim dignitas personæ auget meritum quatenus vel est principiū influens in ipsum meritū eo modo, quo habitus supernaturales influunt in suos actus, vel quatenus merens, cognoscendo suam dignitatem vult facere illum actum, bonum, qui ex hac cognitione acci-

De Charitate Cap. XVII. 317

accipit maiorem æstimationē.
Cæterum si aliquis, nesciens se
esse filium regis, strenuè pugna-
ret in bello tanquam priuatus
miles, non mereretur nisi sti-
pendium priuati militis, nec po-
stea quam patefieret eius con-
ditio, posset conqueri de iniusta
mercede. Sed actus naturalis
nequè pendet ab influxu gra-
tiæ, nequè supponit ex natura
sua cognitionem veram de sta-
tu gratiæ in operante; ergo nul-
lam accipit dignitatē à gratia.
Cōfirmatur secundò; quoniam
si semel admittamus in homi-
ne iusto meritum condignum
gratiæ, & gloriæ per actus bo-
nos naturales, vix apparet in
eo vlla necessitas eliciēdi actus
supernaturales.

237

Iam probatur pri-

O

3

ma

prima pars superioris assertio-
nes, quòd scilicet ad augmen-
tum habitus non requirantur
actus exerciti cum toto cona-
tu; nam alioquin ex duobus
inæqualiter operantibus, ali-
quando ille qui minus benè
operaretur, & qui esset minus
dignus, obtineret maius præ-
mium, quàm alius, qui cum
haberet habitum charitatis lō-
gè maiorem, non adæquaret
eum per intensiōem actus,
nec operaretur cum toto cona-
tu. Hoc vero est falsum, quia
quantitas bonitatis non habe-
tur ex proportione geometri-
ca, hoc est ex proportione ope-
rationis ad potentiā; sed de lu-
mitur ex magnitudine arithme-
tica ipsius operationis: siquidē
ipsa maior potentia ideo est be-
nefi-

De Charitate, Cap. XVI. 319

neficiū optabile, quia disponit
ad operationē arithmeticē ma-
iore; cū tamen si vtilitas, & me-
ritū operationis deberent desu-
mī ex prædicta magnitudinē
geometrica, & nō arithmetica,
optabilius aliquando esset ha-
bere minorē dei gratiā & mi-
norē potentiā, quā maiorem.

238 Quòd demū (vt pro-
bemus primam partē) per quos-
cumque actus supernaturales
augeatur habitus charitatis, col-
ligitur primò auctoritate Tri-
dentini sess. 6. can. 22. *Si quis di-
xerit hominis Iustificati bona
opera ita esse dona Dei, vt non
sint etiam ipsius iustificati meri-
ta, aut ipsum iustificatum bonis
operibus, quæ ab eo per Dei gra-
tiam, & Iesu Christi meritum,
cuius membrum viuum est, fiunt,*

O 4 non

non verè mereri augmētum gratiæ, vitam æternam, & ipsius vitæ æternæ, si tamen in gratia decesserit, consecutionem, atque etiam gloriæ augmētum, anathema sit. Quæ verba cum vniuersè loquantur de operibus bonis pendentibus à gratiâ, non debent restringi ad aliquam classē eiusmodi operum.

239 Secundò idem suadetur, quia cū actus augeant habitus supernaturales non physicè, sed meritoriè, nullum est absurdum, si actus supernaturalis vnius virtutis intendat habitus supernaturales aliarū. Ex alia parte filius Dei operans laudabiliter, vt filius Dei, mereatur magis amari à Deo, quàm antea, ipsiq; vniri strictiori vinculo amicitia; hæc autem fiūt
per

De Charitate, Cap. XVII. 32 E
per augmentum gratiæ, &
gloriæ; ergo meretur earum
augmentum.

CAPVT XVIII.

*De Infinito. Quid illud sit & an
sit possibile in numero, vel in
quantitate infinitum cathego-
rematicum, aut syncathegore-
maticum.*

240 **E**X superiori doctrinā
videtur sequi, esse
cōcedendā infinitā intensionē
charitatis, ex eo quod in tem-
pore sint infinitæ partes, & in-
finita instantia, & in quolibet
eorum actus durans per horā
e.g. mereatur aliquod præmiū,
& quidē non indiuisibile, quan-
do quidem maius præmiū me-

O 5

retur

retur actus intensus, seu virtutis superioris, quàm remissus, & virtutis inferioris. Et porrò negamus hanc difficultatem solui exēplo anguli rectilinei, qui continet infinitos angulos cōtingētiæ æquales vni certo, & tamen nō est infinitus, quia inquirunt, est quantitas diuersi generis.

241 Contra enim hanc responsionem est primò, quia si semel admittamus posse aliquod quantum certum, & determinatum infinities contineri in aliquo toto formaliter, quin illud totum, & quin illa infinitudo replicationū sint aliquid infinitum, nulla remanet amplius notio infiniti: & certè in eo casu valent omnia argumenta, quæ contra infinitum fiunt, vt infra patebit. Contra est se-

cun-

cundo, quoniam angulus con-
tingentia, vel rectilineus non
sunt aliqua quantitas determi-
natae magnitudinis arithmeti-
cè; nulla enim est quantitas a-
deò minima possibilis, in qua
non possint assignari plures, &
plures tales anguli finitè in infi-
nitū maiores, & maiores. Est er-
go magnitudo anguli non ali-
quid certū, & determinatū in
ratione entis, aut quāti, sed po-
tius aliquid proportionale, &
geometricū, de quo ex professo
disputare super sedemus, cū id
pertineat ad Mathematicos.

242 Cæterū probabilius
censemus, nullum infinitum in
quantitate vel continua, vel di-
screta esse possibile. De infinito
autē in perfectione agemus in
lib. de Incarnatione, vbi dispu-

tabimus; an peccatum mortale habeat malitiam infinitam. Ut probetur prædicta implicancia supponendum est, nomine Infiniti in quantitate significari id, quod nullū habet finem. *finis* verò dicit negationē vltioris extensionis. Quapropter re ipsa *infinitū* non est nomen negatiuum nisi grammaticaliter, sed philosophicè positiuū: negat enim negationem, adeòque affirmat. Rursus, cū finis non inueniatur nisi in rebus, quæ habent ordinem; ideò *finitum*, & *infinitum* semper dicunt aliquem ordinem partium vel actualem, vel possibilem.

243 Ordo quidē est essentialiter in quantitate tū successiua, tū n permanenti; in vtraque enim vna pars vnitur
imme-

immediatè vni alteri parti, & mediatè cæteris, & ideò propriissimè in illis datur principium, & finis; secùs est in quãtitate discreta, non enim vnitas A est potiùs prima, quàm secūda, nisi per ordinem ad quãtitatē cōtinuã; scilicet vel ad permanentem, hoc est ad locum, in quo illæ vnitates disponantur, vel ad successiuam, hoc est ad tempus, in quo illæ vnitates ordinatim producantur, aut numerentur; ita vt ille numerus sit infinitus, cuius vnitates ordinatim dispositæ per partes æquales temporis, aut loci, occupent infinitum tempus, vel infinitum locum.

244 Igitur de Infinito possumus dupliciter quærere, primò quidèman sit possibile inde-

determinatè, & syncathegore-
 maticè, ita scilicet, vt nō detur
 certus aliquis finis numeri, aut
 quantitatis possibilis, sed quo-
 cunque assignato sit possibile
 aliquid maius, sicut contingit
 in numeris non quoad coexi-
 stentiam, sed quoad cogitatio-
 nem: quamuis enim nullus nu-
 merus finitus possit esse infi-
 nitus, nullus tamen est exco-
 gitabilis numerus finitus, quo
 alium maiorem cogitare non
 liceat. Secūdo quæri potest an
 ita sint possibiles res infinitæ, vt
 possint omnes reduci ad exi-
 stentiam vel pro eadem, vel
 pro diuersa temporis differen-
 tia.

245. Quantum ad primam
 quæstionem spectat, dicimus
 primò non solum cathegore-
 ma

maticè, sed ne lyncathegorema-
ticè quidè m , & cum impossi-
bilitate ad simultaneam coexi-
stentiam totius , in rebus quæ
habeant ordinem immediatū
primi, secundi, tertij, &c. posse-
dari tale infinitum ultra quod
detur aliquid aliud in illo ordi-
ne : atque adeò non potest da-
ri tempus infinitum à parte
post, ultra quod detur aliud tē-
pus posterius , nequè aliqua li-
nea infinita versus orientem ,
ultra quam detur alia quanti-
tas versus illam partem . Et ra-
tio à priori est, quia hoc ipso il-
la linea, & illa extensio tempo-
ris haberet finem, & ultimum,
hoc est haberet illam partem
sui per quam conecteretur im-
mediatè cum illa vocatione
vel duratione subsequente .

Idem

Idem verò demōstratur à poste-
riori, nā cū in his rebus detur v-
nio, & cōtactus immediatus *pri-
mi, secūdi, &c.* vt diximus; quæ-
ro an inter horā præsentem (&c.
idem dico de palmo respectu li-
neæ, & de omnibus alijs haben-
tibus similit̃ ordinem) & illā ho-
ram, quæ esset post horas infini-
tas, reliquæ horæ intermedie
distarent omnes à prima fini-
tè, an infinitè, an verò aliqua
finitè aliæ infinitè. Non qui-
dè omnes finitè, nā illa vlti-
ma, quæ cōnecteretur immedia-
tè cū hora posteriore ad totam
collectionem, distaret infinitè,
alioquin collectio esset horarū
finitarum, & non infinitarum;
Et idem valet de penultima, &
antepenultima &c. nè per de-
tractionem finiti, ipsum infinitum
tum

tum euadat finitum . Neque
dici potest omnes horas dista-
re à primâ infinitè, cum secun-
da, tertia, quarta, &c. non di-
stent ab illa nisi finitè .

246 Nequè demū dici po-
test, aliquas ab ea distare finitè,
alias infinitè; nam quæro an
inter eas horas, quæ distant fi-
nitè à prima, detur vltima . Si
neges, ergo post illas non datur
alia; versamur enim in tali col-
lectione rerum, vt supposui, quæ
habeant immediatam conne-
xionem suarū partium, ac pro-
inde si dantur duæ collectiones
horarum, inter quas nihil me-
diat, debet dari vna hora huius
collectionis, & vna alterius,
quæ se immediatè tangant, at-
que ità, quæ sint vltimū vnus
collectionis, & initium alterius;
fiau-

si autem dicas, in collectione
 horarum finitè distantium à
 prima dari vltimam: ergo per
 vnam horam superadditam,
 quæ sit initium horarum infi-
 nitè à prima distantium, fiet
 transitus à collectione finita ad
 infinitam; quod patet repu-
 gnare.

247 Hinc est implicare
 omnem figuram in quantitate
 infinita, si hæc daretur, quo-
 niam figura dicit terminum,
 & finem ex omni parte. Et hæc
 repugnantia euincitur etiã de-
 monstrationibus mathemati-
 cis, quarum aliquam contra
 circulum infinitum attulit D.
 Thom. & aliæ sunt à Recentio-
 ribus excogitatæ.

248 Rursus hinc elicitur
 hæc consecutio. Quilibet nu-
 merus

De Charit. Cap. XVIII. 331

merus infinitus, si existeret, posset correspondere cuilibet tempore, vel loco infinito per dispositionē supradictam; seu numerus distribueretur per partes breuiiores talis temporis, aut loci, veluti per horas, & digitos; seu per longiores, veluti per dies, & palmos; seu incipiēdo à parte priori eiusdem temporis, aut loci, seu à posteriori; denique seu ponendo in qualibet parte eiusdem temporis, aut loci plures vnitates ex illo numero, e.g. centenas; seu vnam tantum.

249 Probatur: nam quocumque modo fiat talis dispositio, nulla erit pars temporis (& idem valet proportionaliter de loco) cui non respondeat aliqua pars vnitatum illius numeri, & vice versa: ergo quocum-

cumque modo id fiat, semper
sibi adequatè correspondebūt,
hoc est neutrum excedet, neq;
excedetur ab altero. Antece-
dens euincitur ex supradictis;
nam si contendas aliquam esse
partem temporis, ad quam nu-
merus ille non pertingat, utiq;
illa pars distat finitè à prima
parte, alioquin tempus infinitū
clauderetur duobus terminis;
ergo hoc ipso, quòd numerus
non pertingeret ad illam partem,
non posset explere aliquam
quantitatem finitam, & proin-
de non haberet essentiam *infi-*
niti. Si verò dicas, aliquas esse
vnitates in prædicto numero
quæ superessent ultra totum,
id, quod expleret illud tempus,
contra est: nam hinc sequere-
tur, quòd si illa dispositio ince-
pisset

pisset ab vna hora antecedenti
e.g. potuissent in hac infinitate
temporis disponi etiam illæ v-
nitates, quæ supersunt. Quæro
autem, an tunc eiusmodi vnita-
tes ponerentur in aliqua hora
quæ distaret ab hac hora per ho-
ras finitas, an per infinitas; non
per finitas; quia numerus fini-
tus horarum non adæquatur,
sed infinitè exceditur à quacū-
que infinitate vnitatum, neque
etiam per infinitas, quia nulla
hora possibilis distat ab alia
hora per infinitas horas inter-
medias, vt demonstrauius.

250 Ex hac proprietate
infiniti numeri, vel quantitatis
(vt potè quæ contineret infini-
tum numerum, veluti palmo-
rum, aut alterius certæ men-
suræ) inferimus implicare eius-
modi

modi infinitum cathegoremā-
 ticum, & coexistens; idq; mul-
 tipliciter probamus tū à priori,
 tū à posteriori; sed omnis tā-
 dem probatio eo nititur funda-
 mento, quòd si daretur infinitū
 sequeretur quòd maius, & mi-
 nus essēt æqualia inter se. Vt id
 ostendā, hoc assumo: in infinita
 quātitate nō posset dari maius,
 & minus ex vi cuiuslibet addi-
 tamenti vel decremēti. Proba-
 tur, nam quantitas illa infinita
 esset cōposita ex partibus, quæ
 singillatim acceptę sunt finitę,
 ac proinde esset talis, vt per de-
 tractionē alicuius ex illis parti-
 bus non amitteret suam infini-
 tatem, vt supra est probatum.
 Quo supposito, nihil ea immi-
 nueretur, quoniam posset adæ-
 quatē correspondere eidem.

æter-

æternitati temporis, & immen-
sitati loci perinde ac prius, atq;
adeò esset æqualis eidem mē-
suræ, cui erat æqualis prius. Et
tamē patet ex terminis aliquid
maius esse quodlibet ens creatū
facta sibi additione alterius en-
tis, quàm sine illa; quia nullum
ens creatum continet in se totū
esse, & totam perfectionem vl-
lius alterius entis creati. Et hæc
est ratio cur nō possit dari aliud
infinite, quàm ens increatū,
& indiuisibile, à quo nulla pars
finita potest remoueri, & quod
per nullam additionem consti-
tuit aliquod complexum perfe-
ctius, & maius, quàm esset ip-
sum solum secundum se.

251 Ex hac autem radice
prouenit, quod aliqua duo In-
finita creata, quorum vnum
esset

esset maius alio, quia vnū con-
tineret aliud, essent simul etiā
non inæqualia, non solum in
ijs proprietatibus, quæ infinite
ab vtroque participarentur, in
quibus Aduersarij negant posse
fieri comparationem *æqualis*,
maioris, vel *minoris*, sed etiam
in ijs proprietatibus, quæ in v-
troque essent finitæ, adeoque
sine dubio capaces huiusmodi
comparationum; omnis enim
quātitas creata habet proprie-
tates aliquas finite participatas
magis, ac magis secūdu mēsurā
suæ entitatis, & magnitudinis,
quæ duo æqualiter crescunt, ac
proindè in his proprietatibus
quantitas infinita continens,
ex vna parte excederet quanti-
tatem infinitam contentam,
quippè quam superaret in entita-

ta-

tate, ex alia parte eandem non excederet, quoniam vtraque haberet magnitudinem infinitam, atque adeò neque haberet maiorem, neque minorem mensuram earumdem proprietatum.

252 Huic rationi à priori, quam à posteriori latius elucidabimus, cōsonat alia ratio, quā paucis sapiēter indicauit D. Th. prima parte q. 7. art. 3. & 4. inde deducens repugnantiam infiniti in qualibet quantitate: quoniam omnis quantitas seu continua, seu discreta debet esse in aliqua specie peculiari quantitatis; Infinitum autem non esset in vlla specie, adeoque implicat.

253 Maior est euidens, sicut enim non possumus concipere

P

pere

pere ens, quod non sit *hoc* & non aliud secundum suum esse indiuiduale, ita non potest concipi ens, quod non sit *hoc* & non aliud secundum suam naturam, & definitionem, & secundum proprietates sibi conuenientes. Minor item probatur; nam vel omnis quantitas infinita (supponamus claritatis gratia non dari inter eas aliam diuersitatem ratione formæ, vel accidētium, sed esse omnimodam homogeneitatem in illis) est eiusdem speciei atomæ, vel, sicut numeri finiti differunt specie inter se, ita & collectiones infinitæ: Non quidem hoc secundum, nam supra ostendimus quamlibet collectionem infinitam, si detur, posse adæquari cum qualibet infinitate temporis, aut loci, ac proinde

inde

inde poterit quælibet infinitas
adæquari cū qualibet alia col-
lectione infinita; nā quæ adæ-
quantur vni tertio, hoc ipso a-
dæquantur inter se, si enim sin-
gulæ vnitates vnius collectio-
nis coexistūt, & coaptātur eidē
tēpori, vel eidem loco, quibus
coexistunt ^{et} coaptantur singulæ
vnitates alterius collectionis,
profecto coexistūt, & coaptātur
mutuo inter se. Si ergò tam ex
collectione A, quam ex colle-
ctione B, singulæ vnitates cor-
respondent singulis annis futu-
& ris, vtique singulæ vnitates v-
triusque collectionis correspō-
debunt ad inuicem inter se; nec
proinde vna collectio excedet,
aut excedetur: quo posito se-
quitur eas collectiones fore om-
ninò similes, neque vllam pro-

prietatem, aut vllum prædicatum entitatiuum conuenire vni, quin conueniat alteri.

254 Iam probatur altera pars, quod scilicet id esse non possit: nã quãdo duo sũt omnino similia, si in altero fiat aliqua mutatio entitatiua, & in altero nulla, hoc ipso tollitur aliqua pars similitudinis. Similitudo enim perfecta est conuenientia in omnibus prædicatis tam posituiis, quam negatiuis: ergo si in altero ex duobus, vel ponatur aliquid positium de nouo, vel tollatur, ac proinde mutetur in eo aliquod prædicatũ, & in altero nullum, implicat ex terminis non oriri aliquam dissimilitudinem inter vtrumque ratione illius prædicati. Hoc posito, finge ab infinito A remoueri

ueri

ueri centum vnitates, aut etiam infinitas (quodlibet enim infinitum cōtinet binaria infinita, adeòque potest diuidi in duas infinitates) quæro an post talē detractionem infinitum A remaneat simile omnino, & in eadem specie at hōma quantitatis respectu infiniti B, cui nulla est facta detractio; an non?

255 Vtrumque reuincitur ex supradictis. Nam ex vna parte cū vtrumque remaneat infinitum, debet in illis remanere omnimoda similitudo, quam intercedere probauimus inter quælibet infinita. Ex alia parte, cū ob eandem rationem hæc omnimoda similitudo esset ante detractionem inter ea duo, & cum per detractionem sit facta mutatio in vno, & non

in altero, non potest remanere tanta similitudo, quanta erat prius. Et hæc ratio si benè perpendatur valet tum in infinita multitudine, tum in infinita linea, tum in infinita intensio- ne si gradus intensio- nis sint homogenei; si verò sunt hete- rogenei, in quo casu nulla illis fieri posset detractio ita vt intē- sio remaneret infinita, adhuc valet considerando illos in ra- tione numeri: præter alia argu- menta, quæ infra produco- mus.

256 Hæc eadem sequela, quod scilicet infinitum non es- set in aliqua specie, cōfirmatur, quia omnis species constituitur per suas partes certas, & deter- minatas, quibus positis ea spe- cies ponitur, & quibus sublatis tolli-

tollitur; At ratio infiniti non
est huiusmodi: non enim est as-
signabile in infinito quid in eo
sit necessarium ad rationem
infinitatis, & quid superfluum;
siquidem quocumque infinito
assignato poterunt inde auferri
plures, & plures partes sine fi-
ne, quin ex eo quod remanet
auferatur ratio infiniti. Item
quælibet species debet habere
sua indiuidua. De ratione au-
tem indiuidui est non esse diui-
dum in plura secundum eam
rationem, secundum quam est
indiuiduum. Quam doctrinã
optimè tradidit Aristoteles 3.
Phys. textu. 68. *Vnum inquit
quidquid tandem id sit, indiuisibi-
le est, homo namque unus est ho-
mo, non multi; numerus autem
est una plura, quantaue quedam*

quarè ad indiuisibile stetur neces-
se est: duo enim, ac tria denomi-
natiua nomina sunt, & cæterorū
quisque numerorum simili modo,
& similem doctrinam egregiè
tradit Dionysius de Diuinis No-
minibus cap. ultim. De perfecto
& vno, & ibi S. Thom. At nul-
lum esset vnum infinitū, quin
essent plura infinita, vt constat
ex dictis.

257 Præterea quælibet spe-
cies exigit determinatas pro-
prietates: infinitū vero eas non
exigeret; nam quantitas infini-
ta posset occupare spatium in-
finitum ex vna parte, & finitū
ex alia, vel finitum in latitudi-
ne, infinitum in longitudine,
vel è contrario, imò omnia etiā
spatia possibilea, & nihil horum
exigeret.

Ne-

257 Neque potest obijci,
quod etiam eadem quantitas
finita modò maius per rarefa-
ctionem, modò per condensa-
tionem minus spatiũ occupare
potest; nam hoc illa semper ha-
bet vel à diuersa forma substã-
tiali, vel saltem à diuersis qua-
litatibus exigentibus maiorem,
vel minorem raritatem. At hic
eadem collectio iufinita inua-
riata prorsus in se ratione eius-
dem quantitatis esset cum hac
indifferentia ad maiorem, ve
minorem locum.

259 Rursùs ea ratio con-
firmatur nam ex duabus colle-
ctionibus infinitis hominum
v.g. earumdem prorsus virium,
vtraque posset aliam vincere
quia vtraque posset ità disponi,
vt deni pugnarent contra fin-

P § gu-

gulos alterius collectionis, cum
 quælibet collectio possit tam
 per infinitas vnitates, quam per
 infinitos numeros denarios cor-
 respondere siugulis annis Ae-
 ternitatis ad amussim, & cōse-
 quēter etiā singulis vnitatibus ^{al.}
^{terius} collectionis infinite. Hoc verò
 est habere summam indifferē-
 tiam prædicatorum, ac proin-
 de in nulla certa specie conti-
 nori. Item si daretur gratia in-
 finita e. g. non magis exigeret
 visionem Deitendentem in has
 infinitas Creaturas quam in
 alias, & rursus in alias seu fini-
 tas, seu infinitas plures, & plu-
 res, nam quæcumque talis vi-
 sio posset adæquare per sua ob-
 iecta singulos gradus talis gra-
 tiæ: ex quo fit quemlibet pecu-
 liarem gradum gratiæ fore su-
 per-

De Charit. Cap. XVIII. 347
perfluum, & iuutilem animæ,
quia sine illo gradu tanta debe-
retur illi beatitudo, quanta sine
illo.

260 Denique in alijs etiã
prædicatis idem contingeret,
vt consideranti patebit; quod
absurdum prouenit ex illa quã
diximus indifferentia adæqua-
tionis in quolibet infinito respe-
ctu cuiuslibet alterius infiniti,
seu maius hoc, seu minus fuerit
in ratione cōtinentis, & cōten-
ti. Et hoc absurdū tandem re-
ducitur ad infirmandum illud
principium lumine naturæ no-
tum, *que sunt equalia vni ter-
tio, sunt equalia inter se*; Nec va-
let respondere in infinitis nullã
dari æqualitatem: nam contra
est, quia profecto Personæ diui-
næ sunt infinitæ, & tamen in-

symbolo Athanasij vocantur
coequales. Loquimur enim de
illa æqualitate, non quæ dicat,
habere cōmunes fines suæ en-
tatis, & perfectionis, sed quæ
dicat negationem excessus in
alterutro.

261 Posita igitur hac ac-
ceptione æqualitatis, utique
tam infinitum cōtinens, quàm
infinitum cōtentum est æqua-
le cuilibet tertio infinito con-
tradixincto, & tamē primum,
non est æquale secundo, quo-
niam continet secundum &
aliquid plus, atque adeo exce-
dit. Neque item valet alia res-
ponso negans principiū illud
verificari extra finitas quanti-
tates: nam contra est, quia si-
cut tū in finitis quàm in infini-
tis quātitatibus debet verificari
illud

illud principium. *Quæ sunt eadē
unitertio sunt eadem inter se* (lo-
quendo de identitate etiam
virtuali) ita debet & hoc aliud
verificari, quod re ipsa includi-
tur in illo: sicut enim implicat
duo idētificari in omnibus præ-
dicatis cū vno tertio, quin idē-
tificētur in omnibus prædicatis
inter se; itā implicat duo identi-
ficari in quodā certo prædicato
cum aliquo tertio (quæ identi-
ficatio vocatur æqualitas) quin
in eodem prædicato habeant
similem identitatem inter se.

262 Denique hoc idem
euincitur rationibus à poste-
riori: Fac enim creatas esse à
Deo duas infinitas collectiones
hominum; alteram alborum,
nigrorum alteram; & sciri per
revelationem Petrum esse in
alte-

alterutra. Certè erit mihi æquè
credibile quod Petrus sit inter
albos, atque inter nigros; Finge
postea multos, aut si mauis in-
finitos ex albis nigrescere, sed
adhuc infinitos remanere al-
bos. Quæro à te an ex parte
obiecti, & præscindendo à quo-
libet meo errore sit æquè credi-
bile quòd Petrus sit in vtralibet
collectione? Si neges cōtra est:
quia erat hoc antea æquè cre-
dibile propter æqualitatem ha-
rum collectionum, erant enim
ambæ infinitæ, & contradistin-
ctæ, atque adeo æquales. Sed
nūc etiam collectio alba, & ni-
gra sunt infinitæ, & contradi-
stinctæ, ac proinde æquales. Er-
go etiam nunc est æquè proba-
bile quod Petrus sit in vtrali-
bet. Si vero concedas contra
est

est: nam quod Petrus esset inter albos, poterat antea verificari per omnes eos albos qui sunt nunc, & rursus per alios, qui tunc erant albi, & per quos nūc verificari non potest cum sint nigri: ergo probabilitas obiectiua quòd Petrus sit inter albos est diminuta; & eadem ratio probat esse auctam probabilitatē quòd Petrus sit inter nigros: ergo non remanet æqualis probabilitas, ac antea. Atq. in hoc exemplo patet quomodo inter eas inæqualitas in ratione cōtinentis, & cōtenti sit incompossibilis cum mutua æqualitate in ordine ad tertium contradistinctum ab utroque.

263 Responderunt aliqui huic argumento, obiectum in se numquam esse probabile, sed sem-

semper certū, totamq. probabilitatē defumi in ordine ad hūc, vel illum intellectum affectum simul aliqua notitia, simul aliqua ignorantia; & sic in casu posito dixerunt, ex hac notitia subsequuta quod aucta fuerit infinitas alborum, fore mihi probabilius Petrum reperiri inter albos. Sed contra est, quia quamuis probabilitas supponat aliquam ignorantiam circa obiectū quod creditur probabiliter, non tamen supponit ignorantiam circa alia prædicata habentia connexionem contingentem cum illo; & ideo ex natura obiecti prouenit, ut hæc prædicata, quæ scio, sæpius cōnectantur cum hac parte contradictionis, quam cum alia, quod est esse probabile; & quod

quod quæritur inter sapientes, quādo disputatur, *an aliquid sit probabile*. Hoc autē posito, in eo casu quæro, an posita ea reuelatione sit ex natura sua probabilius, hoc est an plerumque, & in pluribus vnitatibus sit verificabilis existētia Petri inter albos, an inter nigros; Et quidē ex vna parte neutra habet plures vnitates in quibus ea possit verificari, cum ratione infinitatis ambæ collectiones adhuc possint inuicem adæquatē correspondere; ex alia parte cū collectio nigrorū quæ erat antea, & ea quæ est nūc se habeāt tāquā continens ad contentum, patet hanc propositionē *Petrus est inter nigros* posse nūc verificari in omnibus vnitatibus in quibus poterat verificari antea, & præterea

reca

rea in alijs atq. adeo in pluribus

264 Ingeniosè alij Recen-
tiores probarunt infinitum im-
plicare, quoniam si disponere-
tur ordinatè infinita multitu-
do, & cōpararētur vnitates dis-
positæ per numeros dispares cū
vnitatibus dispositis per nu-
meros pares, neutra collectio
deberet, esse perfectior altera vt
patet: tū verò dēpta prima vni-
tate primæ collectionis, adhuc
deberent remanere æquales in
perfectione, quoniam adhuc
singulis vnitatibus vnus respō-
derēt singulæ vnitates alterius,
sicut antea; implicat autem
idem immutatum in se habere
æqualitatem perfectionis cum
altero tam quando hoc secun-
dum erat magis perfectum,
quam etiam quando decreuit

in

in perfectione. Hoc tamen argumentum, ut benè ipsi videntur, non reuincit omne infinitum, sed dumtaxat infinitum ordinatum; imò ne omne quidem infinitum ordinatum, sed illud tantum, quod vel contineret unitates æquales in perfectione inter se, vel semper perfectiores & perfectiores, quales essent gradus intentionis, si sūt heterogenei. Non autem valet contra infinitum ordinatum, cuius omnes unitates in perfectione decrescerent; quippe de illo facilis esset responsio perfectiorem semper esse illā collectionem, quæ inciperet à prima unitate, nam illa cōtineret partes perfectiores partibus in altera collectione contentis. Sed argumenta quæ nos attulimus valent

valent contra omnem quantitatem infinitam cathegorematicè, etiam contra infinitum inordinatum, & cōfufum, quod isti Recentiores cōcedunt posse dari.

265 Reliquum est decernere super alia quæstione proposita. An scilicet infinitæ res possint existere, sed non simul. In qua rē si quis diceret posse Deum producere plura, & plura successiue in eo numero quē voluerit, sed tandem debere sistere, ita vt præter durationē nihil infinitum nè successiue quidem producat, euaderet omnia argumenta quæ ex infinito syncathegorematico petuntur, vt animaduertenti patebit; nam vna duratio antiquior, & alia recētior, etiā si ambæ

bæ

De Charit. Cap. XVIII. 357
bæ sint infinitæ à parte post non
possunt sibi mutuo correspon-
dere propter intransferibilitatē,
ac proinde cessant in illis ea in-
cōmoda, quæ obijciuntur con-
tra reliqua infinita.

266 Sed quoniā hæc sentē-
tia videretur singularis, non est
recedendū à cōmuni cōcedēte
posse fieri à Deo res infinitas syn-
cathegorematicè, & successiuè
per totam æternitatem, ita vt
res non solum possibles, sed fu-
turæ non sint tot, quin plures.
Quam sententiam Aristoteles
supposuit; licet enim existima-
uerit locum possibilem non esse
nisi finitum, certum tamen pu-
tauit tempus futurum esse in-
finitum, adeo vt rationem cō-
munem infiniti definiuerit in
ordi-

ordine ad omne tempus, hoc est ad *semper*, dum dixit. Infinitum esse illud, *cuius semper est aliquid aliud extra accipere*, ratus constare ex terminis quod ipsum *semper* sit infinitum, sed tale infinitum, quod vti notissimum, possit esse mensura dignoscendi omnem aliam infinitam quantitatem.

267 Et sanè videtur notū lumine naturæ mundum esse taliter constitutū, vt nō modò non sit futurum aliquod instās, in quo omnia deficient, neque in quo necessariò desinant omnes rerum mutationes, ita vt post illud non sit possibilis aliqua alia variatio, nec proinde noua duratio, & nouum tempus, quippe quæ sunt mensuræ
mu-

De Charit. Cap. XVIII. 359

mutationis, seu actualis, seu
possibilis, sed insuper, vt possit
perpetuò durare in suis vicissi-
tudinibus : Quidquid sit an-
Deus velit liberè, & supernatu-
raliter de facto con-
stituire aliquem
terminum
omnibus planè mu-
tationibus fu-
turis .

CA.

CAPVT XIX.

*Soluuntur obiectiones . Vbi multa
de modo quo Deus cognoscit om-
nia possibilis , & futura . Et
an habeat cognitiones uniuersa-
les .*

269 **H**oc supposito, quod
postremo loco di-
ctum est, videntur recurrere
super ipsa infinitate rerum quæ
erunt, vel quæ possent esse futu-
ræ, omnia argumenta quibus
nos reiecimus infinitum coexi-
stens; cum saltem Deus videat-
tur posse facere omnes eas cõ-
parationes, ex quibus in infini-
to coexistente collegimus duo
contradictoria . Et nisi expli-
cetur aliquo peculiari modo
respon.

responsio illa communis, quod infinitum syncategorematicū non possit concipi per modum vnius collectionis, non valet: nam hoc ipsum nomen *infinitum* videtur substitui cognitioni tendenti collectiuè in omnes partes ipsius infiniti; adeòque hoc ipso quod disputatur super infinito, videtur probari, posse illud concipi per modum vnius collectionis; Hoc idem alijs argumentis euincemus paulò inferiùs respectu cognitionis diuinæ.

269 Vt ergo difficultatem radicitùs euellamus, aliqua statuenda sunt vniuersè. Afferimus primò, infinitum non posse concipi cognitione cōparatiua distincta, & cum ordine: in quo ordine actuali, vel possibili

Q

li

li consistit ratio numeri, vt ca-
pite superiori indicauimus. Hoc
verò probatur, nam omnis co-
gnitio cōparatiua concipit ali-
quam relationem inter res cō-
paratas, & in hoc differt à co-
gnitione quæ tenderet in plu-
ra modo absoluto. Et quidem
si cognitio comparatiua cōci-
piat duo tantum extrema, cō-
cipit inter ea vnā relationē; itē
si concipiat omnia indiuidua
alicuius multitudinis vt mutuò
distincta, sed sine alia ordina-
tione, aut numeratione, vtique
tunc concipit in quolibet bina-
rio ibi assignabili, adæquatè, vel
inadæquatè distincto ab alijs
binarijs ibi assignabilibus, pe-
culiarem relationem: & hanc
relationem vocare possumus
directam, quippe fundatam in
solis.

solis absolutis. At si concipiantur tria, vt tria, cōcipitur alius ordo atque alia relatio reflexa supra relationem binarij, constituens rationem ternarij. Præscindo tamen nunc, an hæc relatio sit distincta, an identificata, an sit realis, an rationis.

270 Debet ergo in cognitione comparatiua cuiuslibet collectionis concipi aliqua relatio, quæ sit complementum, & quasi vltima forma illius collectionis, & quæ relatio reflectat supra relationē collectionis minoris, sic deinceps, donec perueniatur ad vnitatem, & ad absolutum, quod ex Aristot. est fundamentū omnis numeri, & omnis conceptus relatiui. Hæ autem relationes concipiuntur modò magis, modò minus ex-

Q 2

pli-

plicitè, sicut concipiuntur ipsi numeri, quorum conceptus formalis per illas constituitur.

271) Hinc probatur assertio nostra; scilicet non posse concipi infinitum cū ordine, cognitione cōparatiua distincta. Nā ea relatio quæ conciperetur inter infinita, non fundaretur in aliquo absoluto, & in aliqua vnitate; alioquin daretur prima, & vltima relatio in ea infinita collectione obiectiua relationum, & sic infinitum clausum dēbus terminis. Cum ergo deberet relatio illa, qua compararetur Petrus, verbi gratia, cum reliquis hominibus infinitis distinctis, reflectere supra aliam infinite reflexam, quæ similiter
supra

supra aliam reflecteret, & sic deinceps, absque eo quod vlla ex relationibus appropinquaret ad vltimam, & ad absoluta; & cum sit impossibile vt concipiatur, aut detur relatio, quin ipsa, & cognitio ipsius tandem sistat in aliquo absoluto; patet etiam, esse impossibile, vt infinita distinctè concipiātur per modum vnus collectionis ordinatæ, vel ordinabilis, adeòque per modum numeri.

272 Dicendum secundò, dupliciter cognosci posse reipsa infinitum. Primo modo cognoscendo rationem aliquā specificam, seu genericam, continentem infinita sub se. Secundò cognoscendo immediatè, & distinctè infinitas nume-

ro collectiones possibiles, quarum singulae sint finitae in se. Vtroque modo infinita cognoscit Deus; cuius simplicem intellectum extendi ad vniuersalia, & singularia docet aperte D. Thomas prima parte quaest. 14. art. 11. Et esse in Deo Ideas Vniuersalium supponit quaest. 13. art. 3. ad 4.

273 Neque hęc cognitio vniuersalium dicit imperfectionem, & cōfusionem in Deo (vt aliqui recentiores putarunt) sicut in nobis; quia in Deo illa eadem cognitio identificatur cum cognitione distinctissima quae haberi possit omnium singularium; ac proinde nō est confusa, quia *confusio* dicit *negationem distinctionis*. Sicut ex simil ratione refelluntur illi Arabes

bes

bes, qui negarunt Deo cognitionem singularium quasi vilem, & imperfectam. Et ex alia parte nisi Deus tenderet in gradus vniuersales, non posset habere multas cognitiones, quæ pertinent ad eius perfectionem, quas eum de facto scimus habere; vt v.g. dum nouit, se cognoscere *omnia intelligibilia*; Ad hoc enim noscendum non sufficit tendere singillatim in ea quæ re ipsa sunt omnia intelligibilia, sed necesse est cognoscere, hæc esse omnia intelligibilia, quod nequit fieri nisi cognoscendo gradum vniuersalissimum *intelligibilis*. Et hoc idem alijs argumentis demonstrari posset, quæ longiorem, & exigent explicationem.

274 Iam positis his, reliquum

Q 4 est

est proponere, ac soluere obiectiones quæ fieri possent cōtra infinitum syncategorematicū similes illis, quas contra infinitum categorematicū proposuimus. Obijci enim posset; si Deus ex.g. reuelet se velle prædestinare vnum indiuiduum, disiunctiuè vel ex infinitate A. vel ex infinitate B. possibilium, utiq; erit æquè probabile quod homo prædestinandus reperiat in vtrauis: Postea faciat Deus aliam diuisionem eorumdem possibilium, intelligendo decem indiuidua in infinitate A. ex illis quæ antea intellexerat in infinitate B. utique tunc probabilitas decreuit ex vna parte, & creuit ex alia: & tamē cum neutra collectio sit maior alterà, probabilitas videtur adhuc

huc

huc æqualis inter vtramque
collectionem.

275 Sed respondendum
est, casum posse fingi pluribus
modis. Primò itaut Deus sub
aliquo prædicato vniuersali cõ-
paret duo infinita, & dicat ex-
g. *Volo prædestinare vel hominẽ,*
vel Angelum, & tunc probabili-
tas stat pro illo vniuersali quod
continet plures gradus specifi-
cos, adeòq; stat pro gradu An-
gelico, quippè continente mul-
tas species. Et ratio est quia
omnes illi gradus specifici con-
iungunt suas vires in voluntate
diuina ad excludendum gra-
dum hominis, & sic magis eã
inclinant ad partem angelicã,
quàm ad humanam.

276 Item si reuelet Deus,
se velle ponere Petrum in ali-

Q S quo

quo spatio palmari ex palmis infinitis possibilibus incipientibus à palmo A. versus Orientē, quæri potest; posita hac reuelatione vaga, erit ne probabilius Petrum esse constituendum in vno ex palmis dispositis per numeros dispares, an in vno ex dispositis per numeros pares? Respondendum videretur, vtrumque esse æque probabile, nam cuilibet ex paribus respōdet suus peculiaris dispar, & nō est maior ratio de his, quàm de illis. Sed cōtrà: fingatur alia similis reuelatio, cum hac sola mutatione, vt Deus excludat palmum A. primum, & dicat: *Volo constituere Petrum in vno ex palmis incipiētibus à palmo B.* porrò ex eadem ratione adhuc dicendum tunc erit illas proba-

ba-

habilitates esse æquales, quia, etiam tūc cuilibet palmo vnus collectionis correspondet suus peculiaris palmus alterius collectionis; & tamen vna collectio, adeòque eius probabilitas est imminuta per ademptionē palmi A. altera collectio, adeòque eius probabilitas remanet eadem, ac antea. Ergo si antea erant æquales, nunc sunt inæquales.

277 Ad hunc & similes casus, qui fingi possunt etiam in tempore, dicendum est, maiorem probabilitatem semper esse pro ea parte quæ continet primum palmum, in reuelatione expressum, adeòque pro palmis dispositis per numeros dispares: ratio est quia quantum ad eorum numerum

Q

6

non

non potest fieri cōparatio probabilitatis, vt infra magis constabit. Tota ergo comparatio fieri potest quoad prædicata specifica; & vniuersalia. Hoc supposito, potest Deus posita hac reuelatione decernere per aliud decretum vagum, vtrum velit eligere illum palmum ex aliqua collectione certa finita palmorum parium, ex. g. ex primis 50. palmis, an ex aliqua certa collectione finita palmorum disparium ex. g. ex primis 49. palmis. Hæc enim duo hoc est *constare ex numero pari, vel dispari palmorum*, sunt prædicata vniuersalia diuersa, in quæ diuiduntur omnes collectiones finitæ possibiles, ex quibus Deus potest eligere illum palmum. Vtique si decernat illum

illum

illum eligere ex aliqua collectione pari, quæcumque hæc sit, remanebit æquè probabile quòd Deus sit in ea collectione electurus, vel vnum ex palmis dispositis per numeros pares, vel per dispares; in qualibet enim collectione pari tot sunt hi, quot illi. Si verò decernat illum eligere ex collectione dispari ex.g. 49. palmorum, porrò in ea plures sunt palmi dispositi per numeros dispares, quàm per pares; atque adeò tunc probabilius erit electionem casuram in aliquem ex disparibus. Cum igitur ex duobus casibus in sensu compositocum ea reuelatione possibilibus in vno probabilitas esset futura æqualis, in altero esset futura maior pro hac parte, hæc pars erit simpli-

placiter probabilior .

278 Secundò casus obiectionis potest ita fingi vt cognitio Dei tendat in duas infinitates indiuiduorum prout indiuidualiter cognitorum. Et ea quidem in aliquo sensu nõ cognoscit Deus nisi per modum plurium collectionum . Probatur, & explicatur ; Nec enim Deus videt in illis indiuiduis nisi collectiones syncategorematicè infinitas, quarum singulæ sunt finitæ, & possibiles tantum disiunctiuè . Dixi tantum *disiunctiuè* ; Nam quælibet collectio indiuiduatur non per solam entitatem positiuam quam continet, sed per negationem vltioris numeri . Quocircà non sunt possibiles simpliciter duæ collectiones simul ; nam ipsa simul

multas

De Charitate, Cap. XIX. 375
multas tollit illas duas colle-
ctiones, & ponit tertiam distin-
ctam ab vtraque.

279 Id autem verificatur
de cognitione diuina prout tē-
dit in illa indiuidua non solūm
per ordinem ad eorum coexi-
stentiam, sed ad quodcumque
prædicatum constituens in illis
multitudinem seu actualem,
seu possibilem, seu realem, seu
intentionalem, seu intrinsecam,
seu extrinsecam. Omnis enim
multitudo dicitur talis seu quòd
multa coexistent, aut possint
coexistere, seu quòd habeant,
aut possint habere prædicata
existentia extrinseca diuersa,
qualia sunt *cognosci à tali cogni-
tione, amari à tali amore, &c.*
De reliquo sicut omnis distin-
ctio, ita omnis multiplicitas de-
sumi

sumitur ab aliqua distinctione reali, & ab aliqua multiplicitate reali plurium existentium.

280 Cum ergo hæc multiplicitas realis nō sit in ipsis cognitionibus diuinis, vtique non potest Deus cōcipere multiplicitem in obiectis nisi per ordinem vel ad multas existētias quas possunt habere, & hoc modo concipit ex.g. *duos homines*, vel ad multos actus distinctos, qui versari possunt circa illa obiecta, & hoc modo concipit *duo contradictoria*, quæ licet non possint simul existere, possunt tamen existere duæ cognitiones creatæ, quarum vna tendat in vnam partem contradictionis, altera in alteram. Sed in infinitudine possibiliū Deus non videt neque infinitudinē

existentiæ actualis, vel possibili-
lis cum aliqua simultate, quæ
sola facit pluralitatem, neque
infinitudinem vllā extrinsecam
actualem, seu possibilem præ-
dicatorum realiter distinctorū,
quæ tribuant illis omnibus de-
nominationes diuersas; & ideò
non cōcipit illa omnia per mo-
dum vnius collectionis sed per
modum plurium collectionum
possibilium maiorum, & ma-
iorum in infinitum, secundū
quas possunt habere multitu-
dinem.

281 Cæterū licet Deus
non possit cōcipere infinita ita
collectiuè vt cōcipiat in eis vel
vnum ordinem, vel vnam col-
lectionem vnitatem se tenente,
ex parte obiecti; concipit tamē
illa omnia per modum tendē-
di

di indiuisibilem nō solum realiter (quomodo omnia sunt idē in Deo) sed etiam formaliter. Videt enim in illis non quidem possibilitatem vllā simultatis, sed simultatem possibilitatis, quæ similtas possibilitatis re ipsa est vna, & eadem omnipotentia diuina tribuēs simul singulis illis denominationem *possibilium*. Nam hoc modo etiam duo cōtradiētoria cognoscuntur à Deo cognitione cōparatiua tanquām habentia simultatem possibilitatis.

282 Et ratio à priori, cur Deus debeat illa cognoscere per modum tendendi comparatiuum, & non solum realiter, sed formaliter indiuisibilem, est, quia res illæ debent determinari ad existendum à libera electione.

ctione ipsius Dei. Electio autē
tendit comparatiuè in omnia
membra inter quæ deliberat:
adeòque metitur omnia per v-
num, vt ait Aristoteles 3. de
Anima. Et ideò dum Deus
creat vnum indiuiduum ex ali-
qua specie, tendit indiuisibiliter
per suum decretum, ac proinde
per cognitionem regulatiuam
talis decreti, in omnia alia in-
diuidua possibilia illius speciei,
& facit hunc actum. *Volo crea-
re potius hoc indiuiduum, quàm
vllum aliud ex his infinitis pos-
sibilibus.*

283 His præmissis de co-
gnitione Dei erga infinita pos-
sibilia soluuntur difficultates, il-
læ quas obiecimur contra infi-
nitū cathegorematicum crea-
tum probantes ibi augmētum
simul,

simul, & non augmentū probabilitatis; soluuntur inquam quatenus videntur recurrere contra infinitum obiectiuum in mente Dei. Si enim Deus aciat circa res possibles illam reuelationem, & decretū quod supra exposuimus, respōdemus nullum fieri augmentum probabilitatis circa productionem individui A. eligibilis à Deo ex infinitis quorum vnum distiñctiuè sit producendum, quamuis ex illa infinitudine fiat aliqua detractio, v. g. quamuis Deus postea reuellet se excludere decem individua ibi contenta, reuelando quòd nullum eorum ipse vult creare.

284 Ratio autem huius rei est; quoniam, vt diximus, omnis denominatio pluralitatis, &

mul.

multiplicitatis sumitur aut ab intrinseca distinctione actuali vel possibili reduci ad actum in rebus quæ denominantur *multæ*, aut à distinctione actuali vel possibili reduci ad actum in aliquibus formis extrinsecis, à quibus illæ res accipiunt talem denominationem; secundum exempla paulò supra allata de duobus hominibus; & de duobus contradictorijs. At infinitudo quæcumque syncategorematica possibiliū, quatenus integra, & infinita, non potest sumere hanc denominationem neque ab entitate omnium suarū partium distinctarū, quæ sit reducibilis ad actū, neque ab entitate distinctarum cognitionum, à quibus possit numerari, & sic recipere extrin-

trinsecè distinctas existētiās in-
tentionales. Ergò in ratione *inte-*
græ nullā habet multiplicitatē,
adeòque cōparabilitatem cum
altera infinitudine obiectiua.

285 Ideò nō potest dici quod
vllū augmētū, vel detractio fiat
illi in ratione *multitudinis inte-*
græ; quippè quæ vt talis nullam
habet existentiā seu realē, seu
intentionalē: sed tantūmodo
augmentum vel detractio fit
singulis illis collectionibus fi-
nitis, quæ seorsim sunt possibi-
les, & numerabiles. Quamuis
enim, vt ostendimus, tota in-
finitudo existat aliquo modo
collectiuè in diuina scientia; ;
tamen, cū ex vna parte ibi ea
non existat collectiuè collectio-
ne obiectiua, vt supra explica-
tum est, & cū ex alià parte
scien-

scientia Dei non multiplicetur, sed sit vna, & eadem realiter, utique terminus obiectiuus recipiens denominationem à diuina scientià nunquam ab ea præcisè sumit denominationē plurium, vel pauciorum, siue aliqua ei addantur, siue demātur. Et in hoc illa infinitudo synkategorematica cognita à Deo differt à duobus contradictorijs; hæc enim non habent denominationē duorū à sola diuina scientià, sed à potentia cognoscitiua creata potēte illa intentionaliter numerare; & idē valet de omni numero finito.

286 Hinc sequitur, rei probabilitatē in infinitate possibiliū nō crescere, neq. decrescere: quoties remanent iufinita synkategorematicè ex vtraq. parte.

te:

te: Hęc enim probabilitas de sumēda esset ex excessu multitudinis, qui nullus est inter duo infinita syncategorematica rerū disiūctiuē possibiliū à Deo cognitarū. A deoq. nō valet in infinito syncategorematico ea ratio qua reiecimus categorematicū. Et hęc dicta sint de correspondētia, intēntionali inter partes infiniti syncategorematici.

287 Superest alia difficultas in infinito futuro ex correspondentia reali; nā si Deus decernat creare ex.g. singulis annis futuris singulos angelos, isti certi Angeli equabunt omninō istos certos annos futuros. Atqui posset Deus ex istis Angelis omittere primum, & incipere eodem anno à secundo; in quo casu adhuc Angeli deberēt

iii.

implere omnes annos futuros, ut supra probatū est; nō enim esset assignabilis vllus ex annis futuris, qui remaneret vacuus Angelo sibi correspondentē. Quocircā illi ijdem Angeli modò vno Angelo addito, modò dempto æquabunt eosdem planè annos.

288 Hoc tamen, & similia argumenta non euincunt æqualitatem vllam positiuam, sed tantūm negatiuam, hoc est negationē exuperantiæ ex vtra libet parte. Hæc autē equalitas negatiua consistit in hoc, quòd ex duabus illis collectionibus quæ habent simultatem futurationis, sed non futurationem simultatis, & quas proinde aliquo modo collectiuè, & confusè tu concipis, & comparas in-

R ter

ter se, nullū numerum adeò ingentem habebit vnquam vna collectio, quin æqualem numerum sit aliquando habitura altera collectio; sicut si canis, & formica currerent per totam æternitatem, daretur hæc eadē æqualitas negatiua inter spatium conficiendum à velocitate canis, & à tarditate formicæ.

289 Id verò nullum est absurdum, quoniam hæc æqualitas nunquam reducitur ad actum, & ad determinationem interduo quæ sint purè *continēs* & *contentum*; sicut contingeret si daretur infinitum cathegorematicum; sed interduo, quæ se habeant tanquam *excedens*, & *excessum*. Ex. g. ideò Angeli futuri sublato Michaelē, habent
æqua-

æqualitatem negatiuam cum
Angelis futuris comprehenso
Michaele, quia nulla est colle-
ctio aliquando futura in istis,
cui collectioni alia æqualis non
fit aliquando futura in illis; Sed
hoc in eo tandem cōsistit, quòd
si in vno casu assignes mille fu-
tueros de facto includendo Mi-
chaelem, ego in alio casu pos-
sim assignare pariter mille futu-
ros non includendo illum, sed
Gabrielem, quē tu in assignato
millenario non inclusisti, & ta-
men est futurus. Quare mille-
narius assignatus à te, & mille-
narius assignatus à me se habēt,
vt dixi, tanquam *excedens, &*
excessum; nam tuus continet
Michaelem, quem non conti-
net meus, & meus cōtinet Ga-
brielem, quē non continet tuus.

R

2

quod

290 Quod autē dictū est de millenario, valet de quolibet alio numero assignabili nūquā enim assignabitur maximus numerus ex futuris, ac proinde nū, quā assignabitur numerus cui ex iisdē rebus futuris non possit fieri additio. At verò si existeret totū infinitū categorematicū aut à parte rei, aut intentionaliter per modū vnius collectionis obiectivæ, sequeretur quod cōtentū nulla facta ei alia additione esset æquale cōtinēti, vt demonstrauimus, quod implicat in terminis; & ne in Deo, quidē verificari videretur nisi ipse & quidquid est in ipso cōtineret omnia, atque adeò nunquā posset habere rationē contentis, quæ perfectō in pura creatura, repugnat. Vt cōfirmemus à posteriorio-

sterio-

steriori solutionem à nobis adhibitam supradictis argumentis, quibus videtur probari ex finita additione crescere multitudinem, & cætera prædicata habentia pro mensura ipsam multitudinem in infinito syncategorematico, habemus exemplum admittendum etiã ab ijs, qui concedunt infinitum creatum categorematicum.

Nam certè potuit Deus reuelare, se nõ producturum infinita; in hoc casu omnes fateri debēt Deum, Petro producto, non ideo posse producere pauciores quam posset antea, licèt nõ possit producere eosdem quos poterat antea & nemo sit additus ijs quos poterat producere antea. Cuius ratio est, quia nullam collectionem poterat

R

3

pro-

producere antea, cui collectioni aliam æqualem non possit producere nunc. Illa autem additio, vel detractio Petri reipsa non fit alicui enti certo vel creato, vel creabili, quia omne ens est aliquid determinatum; illa verò possibilia sunt aliquis conceptus indeterminatus, & distinctius ex varijs collectionibus distributiue reducibilibus ad actū. Illa ergò additio fit singulis collectionibus seorsim possibilibus, quæ singulæ seorsim ex illa additione crescunt, sicut ex eiusdem detractioe minuerentur.

291 Possent tamen adhuc aliquis obijcere: Cur Deus non poterit videre, & dicere: *istæ infinite, & non aliæ cogitationes Angelorum sunt futurae; & sic a. f. firmare*

firmare infinitum per modum
vnius collectionis? Sed primò vt
cumque responderi posset, Deū,
in ipsis futuris non cognoscere,
aliquem ordinem, seu aliquā
relationem obiectiuam creatā
per quam constituentur in ra-
tione vnius collectionis, sed co-
gnoscere illa in suo decreto
simultate futuritionis non fu-
turitione simultatis; eomodo,
quo supra disputatum est de
possibilibus. Secūdo respōdetur
& solidiùs, ac veriùs talem v-
nicam visionem tendentem in
diuisibiliter in omnia futura, nō
esse in Deo; id autem suadetur
positiuè dupliciter.

292 Primò, quia id non
videt Deus futurum, quod nū-
quam est futurum, sed illa col-
lectio infinita numquam est

R 4 fu-

futura, quippe *futurum* & *præteritum*, vt ait Aristoteles, sunt obliqua, & relatiua temporis *præsens*: si ergo nullum est tēpus præsens in quo verificetur actualitas totius collectionis, vtique verum non erit eam totam esse futuram. In hoc tamen distinguitur futurum à præterito, quòd præteritū semper relinquit aliquid præsens, ratione cuius verificetur nunc quòd sit præteritum, & ratione cuius Aristoteles agnouit determinatam veritatē in contingentibus præteritis, quam negauit in futuris. Ideo tota hora dicitur præterita; remanet enim aliqua vel actio, vel relatio, vel memoria, quæ complet eiusmodi præteritionem, & est effectus essentialiter pendens ab illa.
me.

mediatè, vel immediatè.

293 Et quoniam fortasse Aristot. putauit, id quod remanet ex præterito, nō habere connexionē determinatā nisi cum parte finita determinata ipsius præteriti, licet haberet cōnexionē cū infinito præterito mediatè, vagè, & indeterminatè accepto, ideò nō censuit absurdū simul negare infinitū cathegorematicū, simul ponere Mundū ab æterno, hoc est præteritū infinitū; Nisi enim tale præteritū existeret collectiuè in aliquo suo effectū indiuisibiliter pendente à tota collectione, nullā diceretur habere existentia collectiuam, ac proinde liceret de illo philosophari sicut de infinito futuro; cum tamen è contrario si existit aliquid nunc,

R s quod

quod habeat cōnexionē determinatā cū infinitis rebus præteritis, debeat Deus in cōprehensione illius entitatis, & in cognitione practica dirigente ad eā entitatē decernendam affirmare collectiuè existentiam omnium eiusmodi præteritorū, ad eòque cōparare illa inter se ordinatim, ex qua comparatione sequuntur prædicta absurda.

294 Secundo non videri à Deo infinitum futurum collectiuè per vnā cognitionem formaliter in diuisibilem, vt supra, inde suadetur, quia vel supponis infinita futura posse decerni à Deo per vnum decretum indiuisibile tendens in omnia illa, & non per plura tantū decreta, quorum vnumquodq; moueatur ordinatim à visione rerum

rerum antecedentium; & hoc decretum non vellet aliquid vnum, sed infinitas collectiones, quarum singulæ essēt finitæ in in se: ac proinde non esset vnū formaliter decretum, nec enim haberet vnitatem ex obiecto, nec ex modo tēdendi collectiuo; erunt ergo tūc infinita decreta virtualiter distincta, & disparata inter se, quæ decreta disparata in Deo non esse possibile probavi *in libro de Actibus humanis*: Vel loqueris de futuris volitis à Deo per infinita decreta ordinata, vt supras; & hæc futura sic volita non possunt videri à Deo collectiuè per vnicam visionem; nam illa visio deberet esse in signo posteriori ad ea infinita decreta, & sic ad infinita signa sub-

ordinata. Post infinitum autē ordinatum, in quo sit assignabile *primum, secundum, tertium, &c.* non dari aliquid, iam supra probatum est, alioquin posset dari tempus, & locus post infinitum tempus & locum.

295 Idē confirmatur, quoniam quidquid potest esse, & non esse, debet ultimò determinari ab aliquo exercitio libertatis executiuo, vt potius sit quam non sit. Sed illa visio Dei de his omnibus planè futuris posset esse, & non esse (esset enim scientia Dei libera) ergo deberet determinari ab aliquo exercitio executiuo libertatis, vt potius esset, quam nō esset. Id verò dici nequit; nā vel hoc exercitium esset vltimum decretum Dei, vel ante vltimum.

Non

Nō quidem vltimum; nam in infinito non datur vltimum. Neque etiam aliquid ante vltimum: nam nullum decretum non vltimum ponit executiua partes posteriores illius collectionis atque adeò non determinat executiuè quidquid requiritur vt ea visio ponatur. Atque huc respicere videtur ratio illa S. Thom. negantis infinitum esse possibile, quia infinitū non potest cadere sub intentionem vllius agentis. Quæ ratio assumeret aliquid falsum si Deus posset vnico decreto formaliter indiuisibili tendere in infinita futura.

296 Neque vrgeas, Deus reuelat se cognoscere omnia futura, ergo videt se habere eiusmodi cognitionem. Respōdemus

demus enim, id utique eum videre, sed per scientiam simplicis intelligentiæ, per quam cognoscit nihil posse esse futurum quin à se videatur; non autem id reuelat dependenter à scientia visionis, perquam videat omnia determinatè futura. Id verò patet: nam dependenter à tali reuelatione ego remaneo indifferens ad eliciendum actum fidei, & alias operationes ab ea reuelatione dependentes; ergò hæc reuelatio non supponit determinatè existentiam omnium planè futurorū.

297 Solet etiam opponi, easdē cōparationes fieri posse in infinitis negationibus cōtingentibus. Quod argumentum prorsus ruit, si dicamus negationes, & priuationes non habere

bere

bere aliquam veritatem obiectiuam distinctā ab omni ente positiuo exclusiuo essentialiter formæ oppositæ, quod ens positium sit saltem ipsum decretum Dei. Si verò ponamus eiusmodi negationes obiectiuas, vnica responsio est, non quodlibet ens possibile excludi per propriam negationem sibi vni respondentem, sed posse Deum eligere varias negationes exclusiuas, vel vnius, vel multorum, vel infinitorum, vel omnium creabiliū pro hoc instāti itā vt semper negationes, quæ ponuntur debeant esse tantū finitæ. Nec enim quælibet negatio debet contradictoriè opponi singulis entibus positiuis, sed satis est oppositio cōtraria, vt magis patebit *in libro de Incarna-*

carna-

carnatione, vbi agetur de subsistentia.

298 Cōfirmatur tota hęc doctrina de Infinito: nam ex vna parte negari nequit, in quibusdam rebus non esse possibile nisi infinitum sine categorematicum vt ex. g. in genere *quantitatis finite* vel *numeri finiti*, atque adeo esse aliqua in quibus non sit assignabile totum id quod Deus potest facere; quia illud *totum* est chimera. Ex alia parte dignissimè opinamur de diuina omnipotentia si res sint ita cōstituta vt in quolibet ordine nō sit possibilis aliquis effectus creatus qui non sit infinites inferior potentia creatoris neque sit possibilis aliqua collectio, quin Deus possit semper creare
aliam

aliam collectionem maiorem,
& pulchriorem, atque adeò sē-
per ostentare novos thesauros
suæ omnipotētiae, & sapientiae:
quod neque cōtingeret si Deus
posset collectiuè facere
quidquid potest fa-
cere, neq. si pos-
sibilia es-
sent tantum finita &
non syncathego-
rematicè in-
finita.

CAPVT XX.

Soluitur obiectio petita ex infinitate quantitatis; ubi referuntur, & examinantur variae sententiae praesertim recentiorum de compositione continui.

299 **I**N quantitate continua esse aliquam infinitatem probant Mathematici: si enim componeretur ex finitis indivisibilibus, non posset in ea fieri circulus, qui ut ait Aristoteles in initio mechanicarum quaestionum est miraculorum omnium principium. Maxime enim admirandum est, inquit simul contraria fieri; circulus verò ex huiusmodi est constitutus: ex commoto enim effectus est, & manente. Ex admirabili

mirabili autem mirandū accidere non est absurdū . E circuli enim possibilitate proueniūt totmira non solum circa figurabilitatē quantitatis , sed etiam circa inæqualitatem motuum in diuersis partibus eiusdem corporis retinentis continuationē , & circa præpōderantiam pōderis minoris respectu maioris, tū in vecte tū in statera, ex quibus obueniūt omnia ferè cōmoda artium mechanicarū . Sententiæ ponentes actu infinitas partes in quantitate , seu diuisibiles , seu indiuisibiles reuincūtur pluribus argumentis non solum desumptis ex repugnantia infiniti , sed ex peculiari talium infinitorum natura; quæ argumenta quoniam peruulgata sunt, libenter omittimus.

His

300 His ergo reiectis re-
manent duæ sententiæ: altera
recentiorum, qui ponunt in
quantitate continua infinitam
diuisibilitatem non actualem,
sed virtualem, eamque in solo
spatio locali. Cæterum com-
ponunt & quantitatem, & tem-
pus ex indiuisibilibus finitis, ra-
ti non esse absurdum quod vnũ
indiuisibile quantitatis dũmo-
do sit impenetrabile cum alio,
occupet spatium diuisibile in
infinitum per vbicationem ta-
men actu simplicem, & indiui-
sibilem; Item rati, posse vnum
indiuisibile in vno instanti re-
linquere vel totum spatium,
vel partem diuisibilem illius
quod antea occupabat per illã
vbicationem simplicem rea-
liter, diuisibilem virtualiter, &
acqui-

acquirere tantūdem spatij sub-
sequentis: Quibus positis saluāt
omnes demonstrationes ma-
thematicas absque infinita di-
uisibilitate quantitatis, vel tē-
poris, quippe quæ demonstra-
tiones versantur in solo spatio
locali, in quo ipsi quamdam
virtualem infinitatē admittunt
per virtuales infinitam diuisi-
bilitatem vbicationum, quam
indicauimus.

301 Sed hæc noua sententia
præterquam quod Arist. & Phi-
losophis cōmuniter repugnat,
adhuc sua sponte difficilis est
ex multiplici capite. Primò,
quia infixum est nostris menti-
bus à natura, ea realiter distin-
gui, quæ dū attinguntur à sensu
rectè disposito, apparent vt plu-
& ra. Nisi enim hoc principium
reti-

retineatur, constare nō poterit, varia obiecta, quæ nos intuemur, esse plura entia, & non vnum indiuisibile. Et tamen ista pluralitas entium quæ in vnico instanti intuemur, cōstat vnicuiq. lumine naturæ etiam antecedenter ad omnem separationem; alioquin possemus dubitare an cælum, quippe cuius partes nunquam separari videmus, esset vnicum indiuisibile; Quin si aduersariorum sententia esset vera, numquam possem certificari quod esset facta separatio, ac proinde non possem certificari de distinctione rerū ne ex argumento quidem separationis. Probatur antecedens: nam quando ex duobus quæ mihi antea apparebant. apparet iam mihi tantū alterum,

t, alterum, possem dubitare an
e- esset corruptum vnum ens in-
diuisibile integrum, & produ-
ctum aliud integrum sine sepa-
ratione vlla: sicut ipsi philoso-
phat phantur de productione nouæ
m vbicationis integræ in quolibet
a- instanti motus. Non potest ergo
is naturaliter aliqua vbicatio sen-
i- sibilis (vt præscindamus hic ab
ri Angelica, in qua non dignosci-
i- mus partes per sensibilem ap-
parentiã) esse indiuisibilis rea-
m liter, & tamen habere figuram,
et & videri, vel tangi secundum
n vnam partem, & non secundum
o- aliam. Et idem dico de quo-
i- cumque ente sensibili quod per
n- illam vbicationem locatum
o. sensu experimur.

e- 302 Neque respondeas e-
tū iusmodi vbicationes esse adeo
tenues

tenuēs vt earum partes nō senti-
antur . Nam, licet vnaquæq.
per se sit insensibilis à nobis; ta-
men non potest aduersariorum
sententia sic explicari , vt quo-
ties aliquam sensationem elici-
mus & varias partes in quanti-
tate assignamus, aut tãgimus,
toties quælibet sensatio experia-
tur solas vbicationes integras
prout integras; alioquin non
possent attingi vt virtualiter
diuisibiles, atque adeò nil con-
ducerent ad saluandas demon-
strationes mathematicas: ad
quem finē ponuntur virtuali-
ter diuisibiles, vt sic possint ex-
citare aliquã cognitionem se-
cundum vnã partem virtua-
lem, quin eam excitent secun-
dum aliam, vt cōsideranti pa-
tebit .

Secun.

303 Secundò difficillimū
est in corporibus præsertim ho-
mogeneis inuenire qualem fi-
guram habere possent vbica-
tiones singulorum indiuisibiliū
adhoc vt ex illis componeren-
tur circuli & aliæ eiusmodi fi-
guræ, quas videmus facile cō-
stitui, & secari posse ex quoli-
bet corpore quantumuis ho-
mogeneo. Tertiò non salua-
retur illa proportionalitas, quā
probāt mathematici inter spa-
tium, & spatium, ac tempus,
& tēpus in ordine ad duo mo-
bilia, quorum vnum sit duplo
velocius alio; nam si alterum
conficit ex. g. latitudinem ca-
pillarem in quindecim instan-
tibus nō poterit alterum eam-
dem conficere indimidio hu-
ius temporis; quandoquidem

S

quin-

quindecim indiuisibilia non possunt dimidiari. Quartò, quādo aliqua linea mouetur circulariter super aliquo centro immoto, vt contingit in plerisque motionibus animalium, non posset illa linea retinere suam figuram pristinam in omnibus suis indiuisibilibus si in qualibet parte virtuali assignabili illius lineæ distantiori, & distāntiori à centro fiat motus velocior, & velocior; quemadodū asserere Aduersarij debent, ne linea illa discontinuetur in motu circulari.

304 Altera sententia est Aristotelis qui putauit, esse quidem in quantitate aliquas partes actu, easque plurimas; hoc est omnes illas, de quibus verificantur prædicata cōtradictoria,

ria,

ria; non tamen infinitas. Vbi-
cūque enim est omnimoda ho-
mogeneitas in ordine ad quæ-
cumque prædicata, posuit solā
distinctionem in potentia, exi-
stimans esse ibi aliquam partē
actu simplicem, sed talem, ex
qua possēt resultare plures par-
tes illi æquiuales in ordine
ad tangenda illa extrema inter
quæ pars illa simplex colloca-
batur. Et quoniam motus mē-
suratur quantitate, & tempus
motu, eodem planè modo de
his tribus philosophatur. Agno-
scit quidē in his omnibus quæ-
dam indiuisibilia, quæ tamen
sint pura initia, vel puræ copu-
læ ipsarum partium; nec enim
admisit posse aliquid durare
per vnicum instans vt patet 8.
Physt. textu 69.

S 2

Et

305 Et porrò admittenda esse aliqua planè indiuisibilia, tum in quantitate permanenti tū in successiua, videtur euidentis; quoniam alioquin in prima destruitur notio contactus; quandoquidem sine indiuisibilibus non potest assignari id in quo duo corpora tanguntur, & id in quo nō tanguntur. Cum tamen quoties verificantur duo prædicata cōtradictoria debeat posse assignari à parte rei aliquid cui vnum eorum conuenit distinctum ab eo, cui conuenit alterum: Præterquã quod alioquin erit concedendus contactus inter duo corpora, inter quæ tota aliud corpus intermediat, veluti aer inter spherã, & planū. Insuper falsa erunt quæcumque dicuntur de
centro

centro grauitatis, & de centro mundi, si nihil est assignabile, quod re ipsa sit centrum, hoc est punctum. Denique erunt chimericæ omnes propositiones mathematicorum delineis, de punctis, de superficiebus, &c. quæ omnia ab Aduersarijs explicari non possunt nisi per explicationes durissimas, & inferentes vim imaginationi.

306 Item in quantitate successiua remotis indiuisibilibus destruitur conceptus ipsius *nunc*, & ipsius *presentis*; quod tamen est primum analogatum in ordine ad quod declaratur *præteritum*, & *futurum*. Posuit ergo Aristoteles hæc indiuisibilia in vtraque quantitate, alia quidem actu, alia in potentia: actu posuit indiuisibilia

terminatiua, vt potè quæ habent aliquod prædicatū reale, quod nō cōuenit partibus, hoc est, *circūscribere ipsas partes; & connectere illas* vel in quātitate permanente, cum alio corpore, vel in quantitate successiua, cū alia operatione tēporanea. In potentia verò posuit indiuisibilia copulatiua, vt pote quæ possunt reduci ad actum, si vni parti quantitatis cōueniat de nouo aliquod prædicatū reale, quod nō cōuenit alteri, vt v. g. albedo, calor, cōtactus corporis externi, &c. & quando verificantur eiusmodi contradictoria, tunc etiam actu distingui putat illas partes, quæ per ea indiuisibilia copulantur.

307 Hæc porrò indiuisibilia per Aristot. non sunt propriè

in loco quippe quæ nō occupāt
spatiū; nec propriè mouētur, cū
nō trāseant de vno loco ad aliū;
sed mouētur per accidēs ad mo-
tū quātitatis, cui vniūtur. Nec
proinde illā propriè tangūt, sed
sūt id, in quo duæ quātitates se
tangūt: neq. sunt intra, vel ex-
tra quantitatem, quoniam hæc
nomina sunt differentiæ rerum
locatarū: Atque adeò neq. in-
stans propriè est ante tēpus, sed
est ipsa inceptio temporis.

308 Quantum verò spe-
ctat ad partes, hæc quidē vel ha-
bent dissimilitudinem consi-
stentem in indiuisibili, vt v. g.
quādo vna pars est alba & alia
non est alba; & inter has par-
tes Aristoteles, vt diximus, sem-
per ponit distinctionem realem,
ne de eodem verificentur con.

tradictoria; vel habent quamdam heterogeneitatem diuisibilem in infinitum, cuiusmodi est ex.g. in partibus pyramidis semper strictioribus quò magis ascendunt; & hanc heterogeneitatem non putauit Aristoteles dari actu, sed tantum potentia, hoc est esse talem quantitatem, in cuius singulis partibus potentialibus detur aliqua heterogeneitas cum singulis alijs partibus potentialibus eiusdem. Ideo Aristoteles in triangulo ex.g. admisit tres lineas actu distinctas, quia est assignabilis aliquis certus terminus cuiuslibet ex prædictis lineis, per quem habeant talem heterogeneitatem inter se, quam non habent inter se partes singularum linearum. At circulum dixit

xit

xit esse vnam lineam simplicē,
& sphaeram vocauit vnam su-
perficiem simplicem, eamque
solam dixit esse perfectam, quia
hæc sola inter omnes superfi-
cies possibles nō potest augeri.
Vocantur, inquam, circulus &
sphaera in ratione lineæ, & su-
perficie *simplices* ab Aristote-
le, quia in circulo, & in super-
ficie non est aliquid ratione,
cuius vna pars habeat specialē
quandam heterogeneitatem
cum alia parte: Quocirca non
continent duas lineas, & duas
superficies nisi in potentia, imò
ne duo quidem puncta nisi per
assignationem; cum in eis non
detur aliquod punctum quod
ex sua natura sit terminus.

309 Contra hanc senten-
tiā sunt plura argumenta: pri-

S s mum

mum est, me posse cognoscere
vnam partem nō cognita alias
cum tamen mea cognitio non
efficiat, sed supponat distinctio-
nem in re cognita: ergo ante
cognitionem partes illæ distin-
guebantur. Sed responderi po-
test, si sermo sit de cognitione
intuitiua, & causata ab ipso ob-
iēto, vtiq̄ue, ante cognitionem
eiusmodi dari realem distin-
ctionem inter eas partes; debuit
enim vna earū habere aliquod
prædicatum sibi proprium, ra-
tione cuius cōcurreret ad eam
cognitionem, adquam nō con-
currit alia pars: Si autem co-
gnitio sit pure abstractiua, &
independens ab obiecto, non
tam cognoscit in ea quantitate
simplici illas partes quæ ibi
sunt, quam illas partes possibi-
les,

les,

les, quæ resultarent per actua-
lem diuisionem, aut assigna-
tionem, si fieret.

310. Secūdo obijcitur: Pro-
ducens distinguitur realiter à
producto; & tamen quando li-
gnum successiuè calefit ex. g.
calor partium antecedentium
concurrit ad producendum ca-
lorem in partibus sequentibus:
ergo singulæ partes caloris ex-
tensi in eo ligno distinguuntur
realiter à singulis alijs parti-
bus. Sed hæc instantia facile
declinatur ex doctrina satis fa-
miliari Peripateticis ponente
minima in corporibus, quæ
minima finita sunt, & actu di-
stincta: neque calor productus
in vna parte minimi concurrit
ad calorem, qui producitur in
alia parte assignabili eiusdem.

S 6. mini-

minimi, sed calor productus in vno minimo integro concurrat ad calorem, qui producitur in minimo sequenti.

311 Tertiò obijcitur; quoniam posita quacumque parte assignabili motus, vel temporis Deus est liber ad interrumpendum illum motum, & tempus; ergo in quacumque parte assignabili Deus exercet nouam libertatem dependentem à cognitione partis præcedentis; ac proinde omnis pars habet aliquod prædicatum peculiare, quod non habet alia pars præcedens. Sed responderi debet, quodlibet decretum Dei debere habere aliquod obiectum determinatum: Posito ergo decreto diuino de duratione A. ex. g. non exercet Deus nouam

liber.

libertatē in dimidio illius durationis; sed libertas Dei in eo fuit, quod videns infinitas durationes posibles breuiiores, & breuiiores syncategorematicę, voluit eligere hanc per vnicum decretum, cum potuisset eligere aliam breuiorem, qua elapsa exercuisset nouam libertatem in positione durationis sequentis, & attingentis eum terminū, quem attingit duratio A.

312 Nec tamen illa duratio simplex æquiualeat omnino, & quoad omnes perfectiones duabus durationibus possibili-
bilibus illam æquantibus, qualem æquiualentiam totalem vnus creaturæ respectu duarū implicare, probabile diximus in materia de fide. Scilicet illa duratio simplex non potest, sicut potest.

potest illa duplex, coexistere
duobus motibus heterogeneis,
vel quomodocumque actu di-
stinctis. Quoties enim fit realis
assignatio in vna duratione,
per quam detur in ea instans a-
ctuale distinguens, & copulans
eius partes, toties quaecumque
aliæ durationes existentes ha-
bent similem distinctionem, &
simile instans copulatiuum.
Nulla siquidē duratio simplex
præter diuinam coexistit dua-
bus durationibus non sibi mu-
tuò coexistētibus. Quædo tri-
na asserēs, ex mutatione vnius
entis aliquam mutationem in
omnibus alijs ratione coexi-
stentiæ, quamuis, prima,
frōte videatur incredibilis, ta-
men facilius videbitur reputan-
ti connexionem quam habent
inter

inter se omnia entia Vniuersi-
tum in decretis diuinis, quorū
nulla duo possunt esse inter se
disparata, vt probauimus in
libro de actibus humanis; tum
etiam in ipsa creata pulchritu-
dine ex illis entibus resultante,
quam probabiliter sitam esse
in mutuis relationibus intrin-
secis dicemus in fine *libri de*
Incarnatione.

313 Cum simili propor-
tione philosophandum est de
quantitate continua: ita scili-
cet vt quoties fit noua assigna-
tio realis in vna parte quanti-
tatis, toties resultet distinctio
non tantum in illa, sed in cor-
pore proximo illam tangente,
& sic deinceps in alio, & alio
vsque ad omnes terminos Vni-
uersi: quas mutationes putare

absurdas, quando nō aſſerūtur
gratis, ſed in talibus circūſtan-
tijs, in quibus Natura pruden-
ter eas inſtituiſſet ad ſuos opti-
mos fines, & quando ſine ma-
gnis abſurdis non poſſunt ali-
ter explicari effectus quos vi-
demus, non tam Philoſophi
eſt, quam rudis ingenij naturæ
vires, & ſapientiam ad noſtrā
imbecillitatem, & inſcitiam
deprimentis. Quandoquidem
etiā præſcindendo ab hac que-
ſtione, certum eſt quoties mo-
uetur ala muſcæ, rezultare
tum in entibus corporeis, tum
in intellectibus omnium Ange-
lorum, plures mutationes quā
eſſent omnes arenæ maris, quæ
complerent ſpatium à centro
terræ uſque ad Cœlum; Non
ergo in rerum numeris finitis
datur.

datur *magnnm*, & *paruum* nisi
comparatiuè, vt ait Aristoteles;
& ea omnia non sunt nimia,
quibus nihil demi potest in or-
dine ad finem Naturæ

314. Satis autem naturæ
parsimoniam tuemur, si absol-
uamus illam ab impendio en-
tium infinitorum, quod impen-
dium quocumque entium nu-
mero redimatu, viliori pretio
redimitur quàm si vno quadran-
te totus mundus emeretur. Ne-
que re secundum se ipsam ins-
pecta facilius est concipere,
quomodo calor producat ca-
lorē, ac destruat frigus, & non
potius omnia fiāt per variā si-
tuationē rerū præexistentiū
vt putarūt antiqui ac recentes
atomistæ, quàm quomodo v-
na figura producat per cōtactū
figu-

figuram similem, ac destruat
dissimilem in quantitate pro-
xima.

315 Quod si dicas, certifi-
cari nos à sensu de identitate
rei ante, & post assignationem,
falsum dicis; sensus enim de di-
stinctione quidem certificare
potest; & ideo certificat de mo-
tu, vt contra Zenonem aduer-
tit Aristot. 8. Phys. tex. 22. vbi ait
*Vniuersa censere quiescere & hu-
ius querere rationem, ipsum post
habendo sensum, imbecillitas est
profectò mentis, ac hebetudo: At
verò sensus, vt pote non discer-
nens vltimas indiuiduationes;
imò ne multa quidem prædi-
cata specifica, de identitate re-
rum certificare nō potest. Ideo
si aliunde probetur aut resolu-
tio vsq; ad materiam primam,*
aut

aut perpetua mutatio ignis inflamma, aut perpetuus fluxus durationis in re permanenti, & entitatis in actibus vitalibus, nihil æstimatur argumentū ductum à negatione nostræ experientię circa huiusmodi mutationes.

316 Ex prædicta sentētia sic ad mentē Arist. explicata facile est inferre, & quid sit unio copulatiua inter partes quātitatis; & alia multa quæ breuitatis gratia prætermittimus. Vna remanet grauis difficultas, quomodo in noua designatione ita funditus pereat totum ens præcedens vt resultet nouum ens adæquatè distinctū à præcedenti. Id enim videtur inuoluerē destructionem, & creationem, atque inde multa sequi incom-

incommoda etiam in Theologia circa identitatem corporum, & reliquias Sanctorum.

316 Hanc difficultatem grauiſſimam aliqui vtcumque putant diſſolui ſi diſtinguatur in rebus indiuiduatio quædam incompleta ab indiuiduatione completa, quæ reſultat per actualem designationem, aut diuiſionem, ita vt ea demum ſit creatio, in qua reſultat omnino nouum ens quoad vtrâque indiuiduationem, & non tantum quoad ſecundam pro vt reſultat in diuiſione corporum.

318 Qui hanc doctrinam reſpueret, poſſet non agnoſcere diuiſibilitatem infinitam niſi in partibus quantitatis, & formarum materialium, quæ per
quan.

quantitatem extenduntur, non autem in partibus materiæ secundum se, de quibus eam diuisibilitatem Aristoteles fortasse numquam asseruit; Imò hæc ratio prodest ad suadendam lumine Naturæ distinctionem realem quantitatis à materia, & sic ad emolliendam difficultatem quam præbet intellectui mysterium Eucharistiæ.

319 Neque indiuisibilitas est contra conceptum rei materialis in sententia Peripateticorum: quando à multis ea passim cõceditur in formis brutorum: imò & in ipsis relationibus paternitatis, & filiationis eam ex doctrina Alberti defendit Capreolus in 2. dist. 18. q. 1. art. 3. Possent ergo admitti partes materiæ indiuisibiles sub
singul-

singulis minimis infecabilibus
quantitatis; quæ partes semper
actu remanerent; secundum il-
lud Aristotelis: *Et, si quid corrup-
pitur, in hoc abibit ultimum:* atq.
adeo per id vitaremus destru-
ctionem, & creationem. Cum
autem ea indiuisibilia materiæ
non sint per se sensibilia sicut
ubicatio & accidentia, non va-
let in ijs illud primum argumē-
tum quo impugnauimus
sententiam recentio-
rum Super qua
tamen re
nihil affirmamus: suf-
ficiat indicasse
se, ac dubi-
tasse.

CAPV T XXI.

Explicatur quomodo fiat augmentum Charitatis, & an eius partes sint homogeneæ.

320 **S**I tempus ita componeretur ex partibus infinitis, vt non posset intrinsece actus cessare in instanti, quod videtur censuisse Aristotel. vtique ex hac infinitate non probaretur charitatis augmentum infinitum: quippe nullum præmium responderet instanti per se accepto, nisi primo instanti inceptiois propter specialem difficultatem, quam habet ipsum principiū in quolibet opere. Idque aliunde etiā est necessariū asserere: nisi enim
in

in primo instanti contritionis mereamur de congruo aliquam certam partem gratiæ quæ proinde tunc infundatur, remaneret simul cum contritione peccatum.

321 Ex alia verò parte etiam si tempus, a deoque intensio, quæ tempore mensuratur, constaret ex indiuisibilibus finitis, recurreret difficultas; quandoquidem nullus est actus meritorius adeò tenuis quin possit dari tenuior saltem ratione inferioris obiecti possibilis. Nullus est ergo actus qui mereatur vnicum indiuisibile gratiæ: Ex quo statim colligitur omnem actum meritorium habere sub se infinitos actus minus, & minus meritorios posibles, atque ita mereri indiuisibilia gratiæ
 infi-

De Charit. Cap. XXI. 433
infinita , vt patebit confide-
ranti .

321 Verius ergo censendū
est, sicut actus meritorij sunt
heterogenei inter se , ita etiam
præmia esse heterogenea ; atq;
adeo partes gratiæ habitualis,
& visionis beatificæ nō differ-
re tantummodo secundū ma-
gis, & minus ; sed secundū
perfectionem entitatiuam. Et
porrò nō omnem gratiam ha-
bitualem esse eiusdem rationis
perspicuè colligitur ex 5. Th.
3. p. q. 7. art. 11. ad 3. cum enim
posuisset gratiam habitualem
Christi esse finitam, negat ta-
men eam posse adæquari per
augmentum gratiæ habitualis
alterius hominis, quia ait , illas
esse diuersæ rationis, *unde sicut*
virtus ignis quantumcūque cre-

T

scat.

scat non potest adæquare virtutem solis ita gratia alterius hominis quantumcumque crescat non potest adæquare gratiam Christi.

322 Et ratio à priori est, quia ubi res quæ compensantur, habent inæqualem perfectionem specificam, vel entitativam, non possunt coæquari per compensationes homogeneas; quandoquidem perfectio unius speciei non potest esse talis ut per suam solam multiplicationem omnino exæquet perfectionem omnium specierum superiorum, & omnem multiplicationem in singulis earum. Et quamvis in commercio humano pecunia sit compensatio homogenea omnium mercium specie differentium, &

inæ-

inæqualiū, id tamen prouenit partim ex inopia partim ex ignorantia humana, rationū quarū etiā cōmutantur inter se merces diuersæ rationis, quas certū est aut nūquam, aut fere nūquam esse omnino pares in æstimabilitate, idque indicauit Aristoteles s. Eth. At respectu retributoris potentissimi, & sapientissimi qualis est Deus, debent omnia merita diuersæ rationis habere præmium quoque diuersæ rationis, & idem dicendum est de demeritorum pæna, atque adeo de cruciatis Purgatorij, vel Inferni.

323 Nihil ergo repugnat gratiam habitualem (atque adeò habitum charitatis, & cæteros habitus, qui augentur ad mensuram gratiæ) constare

ex

ex partibus diuersæ rationis,
 quæ tribuant ius ad di-
 uersam visionem bea-
 tificam, qua co-
 gnoscatur
 Deus perfectiùs, & in
 eo cognoscantur
 perfectiores
 creatu-
 ræ .

